

EESTI METS

Nr. 12. Detsember 1921. a.

S i s u i

1. **Metsaasjandus.**
Hillised öökülmad ja metsapuu seltside kasvu-
piirkond. (Lõpp.)
Tamm Eestis, A. Raekson.
2. **Metsatööstus.**
Metsa kultuurid ja noorsugu, E. Westerinen.
Metsa materjalide väljalaadimisest.
3. **Jahiasjandus.**
Üks ootamata hundijaht, R. Lipp.
Meie metsa jahiloomad ja linnud." (Lõpp.)
Kodusel viisil lind. ja loomade täistoppimine
(I. jao lõpp).
4. **Mitmesugused teated ja kroonika.**
E. M. Kutseühisuse osakondade aruanded.
Siit-sealt.
5. **Poolametlikud teated**
Metsade Peawalitsuse ringkirjad.
Metsade Peaw. Ülema päewakäsud.
6. Kirjakast.

KUULUTADA on kõige kasulikum „KALAASJANDUSE“ weergudel, sest „KALAASJANDUS“ on ainuke sellekohane eri-ajakiri Eestis. — Kuulutuste tariifi küsige talitusest, Meripuiestee 5, Tallin, Eesti, kõnetr. 10 93.

EESTI AJAKIRI

KALAASJANDUS

KALAPÜÜK — ÜMBERTÖÖTAMINE — KAUBANDUS
- - - **TEADUSLINE TÖÖ — ÜHISTEGEWUS** - - -

WASTUTAW TOIMETAJA: ERNST WEBERMANN

II. aastak.	Kõnet.: (Pagari t. 2, k. 6, Tallinnas) igal laup. k. 9-11. Kirjade aadr.: Postk. 22, Tallinn, Eesti.	1921
--------------------	--	-------------

„KALAASJANDUS“ TOOB ASJALIKKE KIRJUTUSI JA TEATEID, MIS WÕIMALUSE JÄRELE ILUSTUD JOONISTUSTEGA, PILTIDEGA JA DIAGRAMMIDEGA

KALAPÜÜGIST ja selle korraldamisest, kalawõrkudest ja teistest püünustest, kalapaatidest, kalasadamatest jne.

KALA ÜMBERTÖÖTAMISEST, kalaholust ja transpordist, tutvustades lugejaid uuemate tehnika edusammudega sellel alal.

KALAKAUBANDUSEST nii sise- kui välisest urgudel, hindadest, sortidest jne.

TEADUSLISEST TÖÖST kalaasjanduse arendamise sihil ning kalahulkade kaitseks.

ÜHISTEGEWUSEST kalameeste hulgas, andes juhatusi ühiste asutamises ja tegewuse korraldamises.

STATISTIKAST — koondades ja läbitöötades sellekohaseid andmeid.

KÕIK, kes huwitud kalaasjandusse puutuwaist küsimustest, loewad „KALAASJANDUST“. Tellimise hind 200 m. aastas, väljamaale poole kallim. Väljaandja: Laewasõidu ja merikauband. edendamise selts „LAEWANDUS“ Meripuiestee 5, Tallinn.

7 KORDA NÄDALAS ILMUB

„KAJA“

I. septembrist hakates.

- „Kaja“ on mõjuvam ja suurem Eesti poliitiline, majandusline ja kirjandusline ajaleht.
- „Kaja“ siisu on mitmekesine ja tuumakas, sest selle eest hoolitseb suurendatud toimetus ühes tähtsamatest riigi- ja seltskonnategelastest kaastöölisega.
- „Kaja“ sõnumid ja uudised on alati värsked ja tõsised. Kõmujutud ei leia temas aset.
- „Kaja“ toob piltisid filmapaistivatest isikutest ja tähtsamatest sündmustest ning avaldab pilkepiltisid väärnähtuste kohta riigi- ja seltskonnaelus.
- „Kaja“ valgustab kõige täielikumalt põllumeeste liikumist, ja loetakse sellepärast väga laialiselt põllumeeste hulgas.
- „Kaja“ kätetoimetamine sünnib kõige suurema kättesaadava kiirusega ja täpi-pealsufega.

Sellepärast lugege kõik

„Kaja“.

„Kaja“ loetakse suurel arvul igas riigi nurgas ja tema lugejate ringkond on ostu-
jõulisem siht Eestis.

Sellepärast on kõige kasulikum kuulutada

„Kaja's“

„Kaja“ võib tellida abitalituses, oma tellimiste vastuvõtjate juures ja kõigis
Wobariigi postkontorites.

„Kaja“ toimetus asub Wene uul. 11, telefon 312.

talitus „Lai“ 5, 704.

Adress kirjawahetuseks: „Kaja“ postkast 28, Tallinn.

**Tellimise hind postiga koju
kätte saates:**

1 kuu peale	Wrt.	75.—
3 " "	"	225 —
6 " "	"	450.

Kuulutuste hind:

Teksti ees.	Wrt.	5.—
" keskel	"	6.—
Kuulutuste küljel	"	3.

„EESTI METS“.

Ainuke metsa- ja jahiasjandusline kuukiri.

Tellimiste wastuwõtmine 1922. aasta peale on awatud.

Kes on metsateenija, metsatööstuse ettewõtja ehk ärimees, need

Kõik lugegu ja telligu „Eesti Metsa“.

„Eesti Mets“ ilmub uuel aastal uue kaaneilustusega ja ka sisu peale tahab toimetus iseäralist rõhku panna.

„Eesti Mets“ seisab väljaspool parteisid ja koondab oma tähelepanemise ainult metsa- ja jahiasjandusele.

„Eesti Mets“ toob igas numbris pilta metsa- ja jahiasjandusest.

„Eesti Mets“ awaldab igas numbris metsasse puutuwad seadused, määrused, ringkirjad ja päewakäsud.

„Eesti Mets“ on ainuke **metsateenijate hääle-**

kandja ja nende huwide kaitsja.

„Eesti Metsa“ toetawad kaastööga meie paremad metsa- asjanduse eriteadlased.

Metsaülemad ja osakondade juhatused, wõtke „Eesti Metsale“ poolehoidjaid ja tellijaid; teadustage sündmuste üle kohtade peal ja toetage igatpidi oma ainukest ettewõtet.

Tellimised tulewa aasta peale saatke juba aegsasti ära ja osakonna liikmetele wõimalikult ühise aadressi all osakonna nimel, sellega kergendate palju talituse tööd.

Kõikide kaastööd arwatakse tasu alla, kes selleks kaastöö saatekirjas soowi awaldawad.

Ükski metsateenija ärgu jätku „Eesti Metsa“ tulewa aasta peale tellimata, sellega toetame ainult oma asja.

Seniseid osawõtjaid tänades ja uusi oodates lõpetame wana aasta ja soowime kõigile

Õnnelikku uut aastat!

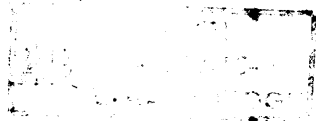
Keskjuhatus.

Eesti Mets

Piltidega ilustatud metsa-
ja jahiasjanduse kuukiri

Esimene aastakäik

1921

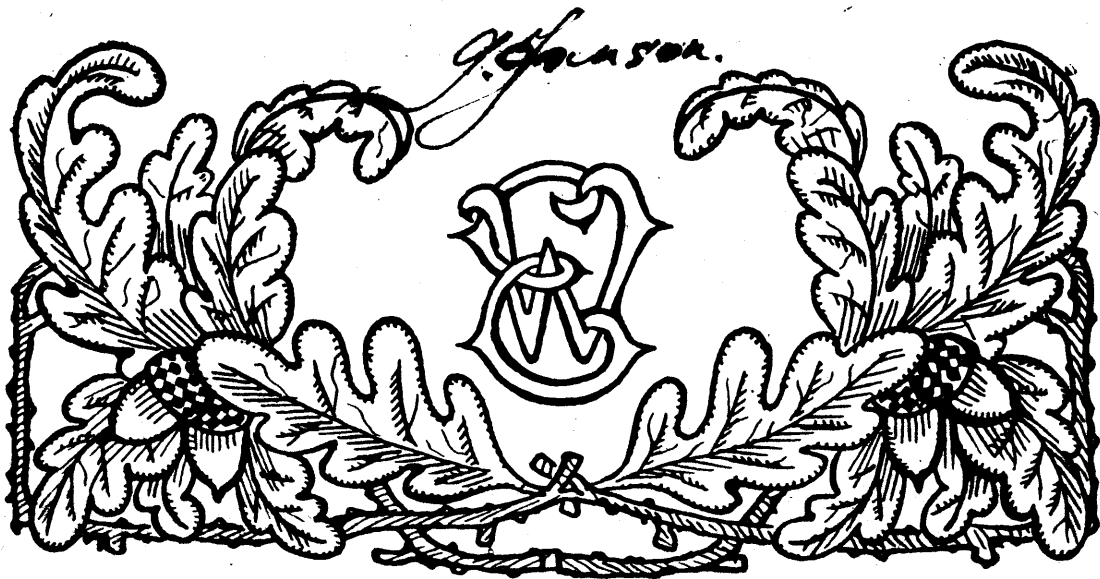

Tallinnas,
Tallinna Eesti Kirjastuse-Ühisuse trükikoda

Tänuavaldus.

Kõigile metsameestele ja mõtteosalistele, kes „Cesti Metsa“ esimesel algatusaastal kaastööde, tellimiste ja soovituste läbi lahkesti on toetanud, avaldame oma sügavat südamlist tänu, isäranis neile, kes kaastööd ilma tafuta on teinud ja kes ainelist abi on annud ja palume kõiki kaastöölisi ja lugejaid ka eestoleval uuel aastal sellesama usaldusega niihästi siisulifelt kui ka ainelifelt kuukirja lahkesti jälle toetada, kaastööd tehes ja tellijate arvu suurendades. Suurt lootust kaastöös paneme meie oma metsateadlaste peale, kellel tõsist armastust kodumaa metsa vastu on, ühtlasi arvates, et kutseühifuse osakonnad ei jäta oma mõju avaldamata, et kõik metsateenijad, ilma erandita, tellijateks saavad ja „Cesti Mets“ ka väljaspool sooja poolehoidu leiaks.

Toimetus.

EESTI METS.

ILMUB ÜKS KORD KUUS.

Toimetuse ja talituse

Toomkiriku pl. nr. 3 Metsade Peawalitsuses. Toimetuse ja talituse kónetund 2—3.

Tellimise hind:

1 aasta peale 300 marka. Üksik nummer 25 marka.

Kuulutuse hind

Kaantel: 1 lehekülj 3000 marka, 1/2 lehekülge 1600 marka.

Sisu lõpul: 1 lehekülj 1500 marka, 1/2 lehekülge 800 marka, 1/4 lehekülge 450 marka.

Nr. 12.

Detsember 1921.

1. aastakäik

Metsaasjandus.

Hilised öökülmad ja metsapuude seltside kasvupiirkonnad.

(Õpp)

Siin juures tuleb tähendada, et *Acer pseudoplatanus* maapinna omaduste poolest vähem nõudlik on ja et nõlemate liitude vahel valguse nõudlikkuse suhtes tähelepanemisväärt vahet ei ole, mis wertifikaalse arenemisekäigu peale tuntawat mõju mõiks avaldada.

Nagu juba nimetatud astub Ida-Preisimaa idapiiril *Fagus sylvatica* asemel hiliste öökülmade vastu vähem tundlik *Carpinus betulus*, kuid ka tema ei lähe kuigi kaugele põhja ja hommiku poole, waid kaob Liibawi-Kowno-Minski liinil peaaegu täielikult, mis omast kohast tähelepanemisväärt on, sest et *Carpinus betulus*'t Saksamaal üheks öökülmade vastu kõwemaks puuseltsiks peetakse. Võib olla

tuleb aga öökülmade suhtes *Carpinus betulus*'e juures teisele seisukohale astuda: ka Willkomm teatab, et Tartu ülikooli botaanika-aias *Carpinus betulus* aasta aastalt külma all kannatas.

Mägedes ei tõuse *Carpinus betulus* ammugi mitte nii kõrgele kui *Fagus sylvatica* (Baieri Alpides 881 mtr. ja Baieri Metfas 755 mtr). Kui arwesse wõtta, et *Carpinus betulus* wõrdlemisi wähe valguse nõudja on, tuleks tema wäikest kaswupiirkonda küll tema bioloogiliste omadustega (wäheste kõrguse ja lähilise elueaga) seletada.

Meie külmakartwate puuseltside hulka tuleb ka saart (*Fraxinus excelsior*) arwata. Kui ta aga siiski kaunis kaugele põhjapool weel ette tuleb, siis peab küll oletama, et külmatundlikkus teiste omadustega kompenseeritud saab. Kõige pealt peab tähendama, et ta hilise lehteminek

tõttu maikuu külmade vastu enam-wähem kaitstud on, kuna kiire kasv noores eas selleks kaasa aitab, et ta öökülmade poolt rikkast õhukihist väikeste kahjuga läbi pääseb. Teisest tuleb arwesse wõtta saarepuu kergeid, tuulest kantawaid seemneid ja asjaolu, et noored saare taimed tugevat warjamist wälja wõivad kannatada, mille tagajärjel nad ka teiste puude warjus rahulikult edenewad. Kõrguse fihis läheb saare kasvupiir üleüldiselt mabalamalt, kui *Fagus sylvatica*'l: Baieri mägedes tõuseb ta kunni 1356 mtr. ja Baieri Metsas kunni 1142 mtr. Willkomm'i arwamise järele on selle põhjusets liig lähikene wegetatsiooni ajajärgu kestvus, kuna kasvupiirkonna põhja ja põhja-ida piiril pikemad suwe päewad iseenesest lähifest wegetatsiooni aega pikendamad ja sellega ka saarele edasikasvamist võimaldavad.

Pärna feltidest trehwame suurelehelist *Tilia grandifolia*'t ainult lõunapoolseis Saksamaa osades, kuna väikeleheline *Tilia parvifolia* kunni 63. põhja laiuse kraadini ulatab, iseäranis sagebästi Ida-Euroopas ette tulles. Mägedes, selle vastu, jääb *Tilia parvifolia* *Tilia grandifolia*'st tuntawalt maha: nii tõuseb wiimane Baieri Metsas kunni 975 mtr., esimene aga ainult 677 mtr. ja Baieri mägestikus wastawalt 1098 ja 875 mtr. kõrguseni. Andmeid selle üle, kumb ülemalnimetatud kahest pärna feltist öökülmade vastu tundlikum on, ei ole kirjanduses, kahjuks, leida. Kuid kui arwesse wõtta, et *Tilia grandifolia* 10—14 päewa warem lehte läheb, peab küll arwama, et tema selle tõttu ka öökülmade all rohkem kannatama peaks. Teisest küljest on aga ka võimalik, et seemnete idanemise tingimised nende puude arenemise käigu peale tuntawat mõju avaldavad: Ringel teab nimelt tõendada, et *Tilia parvifolia* seemned alles siis hästi idanewat, kui nad mitu korda hästi läbikülmanud olewat, kuna seda *Tilia grandifolia*'st mitte oletada ei wõi. Sellega oletas siis ka *Tilia parvifolia* põhjapoolne kasvupiirkond seletatav.

Mustas lepas näeme jällegi puuseltki, mis põhja fihis kunni 62° tungib, kuid

mägedes selle vastu kuigi kõrgele ei tõuse (Baieri mägedes 845—856 mtr.). Selle nähtuse põhjusets tuleb ühest küljest wähest külmatartmist ja kiiret kaswu (noorus) pidada, teisest küljest ei ole aga wist ka see asjaolu tähtsuseta, et lepa puu dige kergesti murduh, mis temale mägedes edasitungimist märksa raskendab.

Beel lord kuuse juure tagasi tulles peab tähendama, et öökülmade peale waatamata ta fiiski kunni 70. põhja laiuse kraadini tungib, kus siis ühiselt männaga wiimased puiestikud moodustab. Oma tiimastatud seemnete tõttu, mis jäänud lumetoorukest mööda kümnete werstade peale edasi kantakse, esineks ta põhjas laiailagunenud walgust nõudwatele lehtpuudele kaunis tugewa wõistlejana, kui mitte hilisest külmad teha laste ja mändade warju tagasi ei tõrjuks.

Nii on, näituseks, Rihlmann'i waatusest kindlaks teinud, et Kola poolsaarel tihti ettetulewate põlendikkude peal ifka mänd esimesena arenema hakkab, kuna kuust alles mõninga aja järele, kui mändadest juba tarwiline kaitse on tekkinud, natukene haawal elutundemärke awaldama hakkab. Niisama on ta ka Põhja-Soomes tähele pannud, et otaspuu puiestikkude koosseisu peale tihtipeale wähesed kõrguse wahed mööduandwad on: mägede ja künaste otsad ja küljed on kuuskebega kaetud, kuna orud ja mabalad weteäärjed kohad täielikult mändade wõimuscs seisawad.

Kõige selle juure peab tähendama, et puiestikkude polaarpiiril, kus umbes 50 c/m sügawuses maapind kunagi enam üles ei sulda, kuuse madal juurte süsteem selle puu arenemise käigus iseäralise tähtsuse peab omanda; a; püüab ju ka mänd ennast selles piirkonnas uuele olukorrale wastawalt siise seada, sügawasse maapinda tungiwaid juuri wähendades ja ülesfulanud maapinna tihhi siise juhtides.

Tähelpanemisewäärt on kuuse arcaali piir Saksamaal, kus ta Põhja-Saksa mabalmaa ees suures poogenjoones tagasi astub ja alles Ida-Preisimaal jälle loomulikult kujul esile tuleb. 600 m/m sademete piiri seejuures mööduandwaks pidada, nagu

Dengler seda teeb, ei leia Müller (Über die Bedingungen für das natürliche Vorkommen der Fichte) küllalt õige olewat: kaswab ju efiteks kuust niihästi õhtus kui ka hommikus kaunis hästi weel wähem kui 600 m/m sademete rohkuse juures ja teisets, ei wõi sademete rohkus ükspäinis kuigi suure tähtsusega olla, sest peale sademete on ju weel terwe rida teisi asjaolusid, milledest taimedele tarmisminew niiskuse rohkus ära oleneb ja mida kaswupiiri kindlaks määramisel mitte arwest wälja ei tohiks jätta. Palju ennem peab juba oletama, et Põhja-Saksamaa pinna omadused kuuse arenemise käigu peale mõõduandma tähtsusega on: wett kergesti läbilaskja liiwakiht ei suuda madalalt juurestajale kuusele tarwilisel määral niiskust kinni hoida, mille tagajärjel ta ka sunnitud on teisi kohtasid otsima, kus elamise tingimised soodsamad on.

Wõib olla, tuleks käesolewal juhtumisel Müller'i seisukohale asuda ja tunnistada, et kuust praegu weel edasitungim puu on, mis ammugi weel mitte oma arenemise käigu lõpule ei ole jõudnud. Põhja-Saksamaal teewad tema edasitungimisele mitte soodsad maapinna omadused ja hilised õhkilmad takistusi, kuid et ta teatud tingimistel õige elujõuline võib olla — näitab tema arenemine põhjas ja idas.

Sellele võib ju muidugi wastu waielda, õelbes, et ka Abies ja Fagus tarwilise kaitse juures oma kaswupiirkonda oleksid wõinud laiendada, kuid seejuures ei tohiks ära unustata, et Fagus ja Abies maapinna omaduste suhtes tuntawalt ja rohkem külmaartwad on, kui kuust ja et nende edasitungimine raskete seemnete tõttu tugewasti takistatud on.

Kõikidest eelpool ettetoobud nähtustest ja otsustest võib järeldada, et hilised õhkilmad terwe rea Kesk-Euroopa puuseltside peale tugewat mõju awaldawad ja ühes teiste tegurtega igale puuseltsile tema kaswupiirkonna kindlaks määravad.

Dr. Rubneri järele wabalt
H. Metzger.

Tamm Eestis.

H. Raetson.

Ulatihti leiame ajalehtede weergudest, et tamme (*Quercus pedunculata*) metsad, salgab ja üksikud puud Eesti kadumisele olla pühendatud. Kui palju neis teadetes tõtt on, ei tea, kuid arwan, et nad liialdatud on. Rahjuks ei leidu minu metskonnas seda puuseltsi mitte, olgugi et ta Eesti kõige lõunapoolsemas osas asub; ainult kaks tamme on minu aia ääres kaswamas, mis sinna arwatavasti aasta 80 eest on istutatud.

Tamme metsi ehk jalusid ei ole ma Eesti, rahjuks, üleüldse näha saanud. Lätis aga, umbes 50 wersta Eesti piirist, olin kauemat aega metsajälemaks, kus mitte ainult kaunis rikkalikult üksikuid tammesid metsas ei leidunud, waid kus päris puhttamme puieskondi olemas oli, kuna mõisa isegi ka Dsolmuisch, s. o. Tammemõisa oli. Seal kultiveerisin tammesid õige rohkesti ja tahan siin mõnda oma kogemustest awaldada.

Sissejuhatuseks pean tähendama, et ma ühes nõndanimetatud „tamme piirkonnas“ elasin. Eesti on jarnaseid piirkondi üleüldse 9 olemas, s. o. kus tamm loomulikult teel omale asukoha on omandanud ja kus teda suuremal armul leidub. Wäljaspool neid piirkondi leidub tammesid kas mitte sugugi, ehk õige wäiksel armul ja enamasti on needki kunstlisel teel sinna asetatud.

Et selgemat pilti tamme piirkondadest saada, siis katsun seda kaardi abil näidata, mis olen wälja wõtnud raamatust „Metssade seisukord Baltimail“. Selle raamatu ehk teose seabis kokku aastal 1901 selleaegne Balti metsaseltsi esimees Dr. v. Sivers-Römershof üleüldise metsaanketi põhjal.

Tekkib küsimus, mispärast asub tamm siin Läänemere idakaldal ainult üksikutel kohtadel, aga mitte igalpool. Mit leidub näituseks, tammesid küll ka Eesti kõige põhjapoolsemates osades, aga lõunapiiril ei leidu teda kohti mitte.

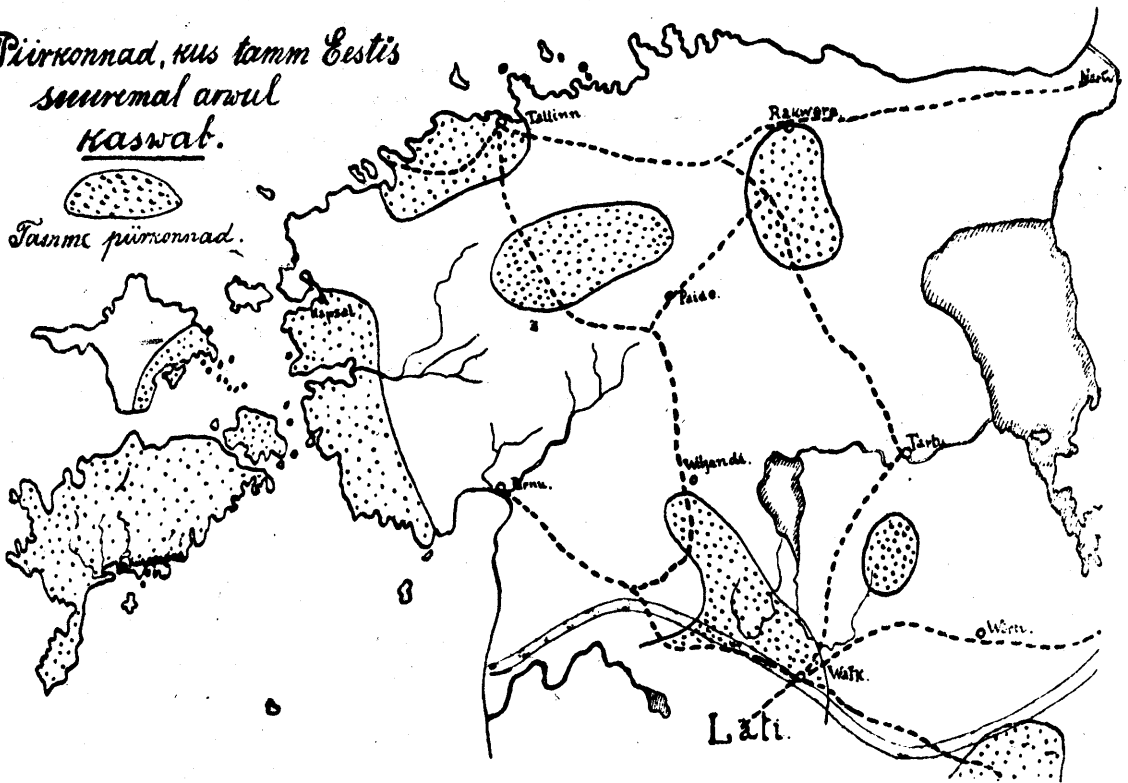
On plüütud asja nii seletada, et tamm, mis enne wanasti Eestis igal pool ette tuli, — seda tõendavad ka tamme tüvid, mida üle terve Eesti jõgede põhjast, soodest ja rabadest arwajunult leitakse — kui selkorral ainuke nõuetaw kaup puuturul, meie metsadest kohati kunni häwinemiseni wälja on raiutud. Beeter Suure ajal olla siit tammesid suurel hulgal laemade ja sadamate ehituseks wälja weetud, ka pruugiti neid palju

waatide ja tündrite tegemiseks. Läts ju aasta paarisaja eest Eesti piiritus (ikka tammepuu waatides) isegi kunni Moskwaani.

Need ja teised ettetoobud põhjused meie tammemetsa kadumise üle wõivad ju osalt ka õiged olla, kuid minu arwamise järele on ometi teised faktorid mõõduandwamad ja neid oletaksin mina meie kliima muutuses wiimase paari aastasaja jooksul. Meil ei ole, kahjuks, oma kliima üle kauaaastaseid ülemaalisi statistikaand-

Piirkonnad, kus tamm Eestis
suuremal arwul
kaswab.

Tammepiirkonnad.

meid olemas, millega oma arwamist põhjendada wõiksin, kuid just tamme wähenemine ehk kohatine kadumine meie metsadest annab mulle selleks põhjust.

See kliimaolude muutumine wõib õige minimaalne olla, aga siiski jatkub sellest, et tamme figinemist talistada ehk koguni seisma panna. Kui meie oma maa isotermisid waatleme, siis leiame keskmiist juulikuu temperatuuri $+16^{\circ}$ ja 18° C. wahel, keskmiist jaanuari temperatuuri -3° ja 8° C. wahel ja keskmine aasta temperatuur on $+4^{\circ}$ ja 5° C. wahel (Saare- ja Hiiumaal isegi $+5^{\circ}$ ja 6° wahel). See temperatuur

wõimaldab täiesti tamme figinemist. Siinjuures peame aga arwesse wõtma, et meie sisemere ja kontinentaalse kliima piirkonna kokupuutumise kohal asume ja sellega mõju alla sattume, mis waraseid ja hiliseid õskülmaseid wõimaldab — ja see ongi peapõhjuseks, miks tamm meie juures hästi figineda ei taha, sest tamm on niisugune puuselts, mis nende külmade vastu väga õrn on.

Kes ei oleks metsameestest kewadel tähele pannud, et tammed, kui nad endid mai kuu keskel lehtedega ehtima hakkawad, ühel ilusal hommikul kurba pilti pakuwad:

noored, õrnad kasvud kõigi lehtedega on külma ohvriks langenud. Nad lähewad pruuniks ja kestab kaua, enne kui uued kasvud ilmuma hakkawad. Niisugusel korral on teised lehtpuud ammugi juba rohelistes ohtes, kui tammed alles oma haawu põewad, ja hea on, kui nad ühefordse näpistusega pääsewad. Nastat 10 tagasi panin tähele, et tammed juuni algul (wana kalendri järele) teist korda öökülma ohvriks langesid. Arusaadaw, et niisuguste tingimiste all tamm hästi sigineda ei wõi. Tuleb ka weel ette, et talw ehk sügisene warane külm tamme teisi, nõndanimetatud „jaanikaswusid“ omalt poolt rikub ja siis ei wõi meie mitte ainult ütelda: kadak ohkas, kadak kaebas, maid ka: tamm ohkas, tamm kaebas.

Uga ometi on meil kohti, kus tamm loomulikult sigineb, nii kui Saaremaal, Liiumaal, ida-Läänemaa läänerannal jne. Ka on meil kohti, kus warased ja hilised öökülmad oma häwitawat mõju ühtewiisi ei awalda, milleks wäga palju kaasa mõjuwad maapinna koosseis, wee rohkus, maapinna kõrgus merepinnast, soode ja rabade rohkus ehk lähedus ja ka õhumool. Minu arwamine on see, et kohad, kus tammed Gestis loomulikult siginewad, waraste ja hiliste öökülmade eest rohkem kaitstud on, kui kohad, kus tamme ei leidu. Muidugi on see arwamine ainult hüpotees ja mõiks tõeks tehtud saada pikaajaliste uurimistelõbbi.

Gespool awaldatud mõtted käiwad tammele kohta, mis loomulikult siin ja seal Gestis siginewad ehk nende ringkondade kohta, kus tamme suuremal arwul leidub. See ei ütle aga mitte, et tamme ka sinna sigitada, kus teda praegu leida ei ole, mõimata on. Tamme wõib Gestis igal pool, kus maapind selleks wähegi kõlblik on, kunstlilisel teel asetada, olgu see külamise ehk istutamise teel, kuid seda maksab ainult siis teha, kui tammele inimese kaasabiga mõimalus antakse puuks wälja areneda.

Tamm on peaaegalikult noores eas, kunni 20 aastani, õrn külmadele vastupanemiseks. Kui tema kasv juba üle 3—4 meetri ulatab, siis ei tee öökülmad

enam mitte niiviisi liiga, kui pikkuses alla seda mõdtu. Sellepärast peab iga metsamehe hool olema, kui ta tammesid tahab kaswatada, neid mõimalikult ruttu eelmaintud pikk seni wiia ja seda mõimalikult kaitstud seisukohtadel. Mina olen selleks järgmist metoodi hea tagajärjega tarmitanud: asetasin tamme istanduse pehmete puuseltidega kaetud maapinnale. Selleks lasstin kas walget lepastikku, pajustikku ehk noort haawikut selle määrani harwendada, et tamm mitte warju all ei kannataks (tamm wõib hea portsjoni warju wälja kannatada) ja istutasin niisugusesse warjustikku. Niisuguse wiisiga saawutasin ma ilusaid noori tammestikke. Kuid ainult nimetatud töõdega pole asi kaugelki weel korras: tamme taimed peawad wahpeal üks kunni kaks korda weel suurematest okstest puhastatud saama, selleks, et pikkuse kaswu kiirendada. Ka peab hoolt kandma, et kottepuud aegajalt tarwilisel määral harwendatud saawad, mis kunni nende täieliku ärakoristamiseni sündima peab, s. o. kui tammed juba 3 meetri kõrguseneni on jõudnud. Wäga tähtis on ka tamme puukeste okstest laastamine, seda ei tule aga mitte nii toimetada, et alt tüwe poolt algades kõik oksad ära puhastataks, waid just suuremad oksad saawad, kas õige tüwe lähedalt filebästi ära lõigatud, ehk jala kauguselt tüwest kapitub. Wiimane wiis on kergem ja ka odawam teostada.

Niisugustesse kohtadesse ei ole ma kunagi külli teinud, waid ifka istutuse wiisil taimesid kultiveerinud, ka mitte aukudesse istutades, waid sosisistutuse wiisil asetades, nii ragu seda noorte männataimedega tehakse. Rabe kunni neljaaastaseid tammetaimi wõib wäga hästi niiviisi istutada, seda olen ise hilgawa tagajärjega praktiliselt läbi katsunud. Istutamine oli aga 4—5 korda odawam, kui aukudesse istutamine.

Lõpuks tahan tähelepanu weel ühe suure wca peale tamme kultiveerimise juures juhtida. Tamme istutatasse harilikult 5—7 jalga ridastikkudesse, mille wastu mul midagi ütelda ei olets ja

ennem võiks nad veel tihedamalt, kui harvemalt istutatud saada, s. o. kui neid ilma kattepuubeta kultiveeritakse. Aga pärast, kui tammed hakkavad nõnda ütelda üksteisele kasa sirutama, peab metsamees vahele astuma ja kohut pidama, ning suur hulk tammesid peab langema põhimõtte järele: lõvematle eesõigus.

Sarilikult ei taheta aga seda mitte teha ja nii kallist puud asjata maha

raida, aga selle tagajärg on kiratsev noor tammestik. Jätk jääb põhimõtte maksma: „tamme kultuuri hea eden mine oleneb tema jagedast ja rikkalikust harvendamisest“.

Ratte alla asetatud tamme kultuur võib muidugi harvem olla, sest temal on ruumi küllalt kattepuude kulul tarvilisel määral õhtu ja valgust saada, kui aga metsamees selle eest hoolitseb.

Metsatööstus.

Metsakultuurid ja noorsugu.

Emil Vesterinen.

„Meie oleme enam kui aastas juuretasvoo äratarvitanud ja sellega ka metsatäpitaali vähenenud.“ „Cesti Mets“ nr. 10. 1921. a. R. Xun.

Soomes võtavad rahvakooli õpilased instruktore ja kooliõpetajate juhatusel metsakultuuri tööstest osa ja korraldavad igal kevadel n. u. metsajäätutuse- ja külvipäivi. Seltsid korraldavad kooliõpetajatele kursusi, muretsevad seemned ja taimed hinnata ja nõnda saab iga aasta laste abil istutatud 100.000 taimet ja kultiveeritud 100—150 tiinu. Soome 3.500 madalamast rahvakoolist on neist päevist iga aasta osa võtnud 200—300 kooli, 8—13.000 õpilasega. Töö, mis sel kombel tehtud, ei ole numbrites suur, aga laste kasvatuses on sellel suur tähtsus.

Olgu nimetatud, et Norramaal istutavad koolilapsed iga aasta 1.700.000 taimet, see on

jutustada, arvamisest olles, et ka Cestis vast tarvis tuleb sellel alal katseid teha:

„Aastal 1917. mai kuus sõitsin ühes 8 poisi- ja 14., Soomelahe rannas olevasse Käse mõisa metsa istutama. Kohale jõudes vaatamine istutamiseala valmis ja korraldamine tööriistad lorida.“

Harasti tööl.

Boy Scoutid metsajäätutamise töökohal.

17 korda enam kui Soomes, ja Daani koolilapsed 2.000.000 taimet, ehk 20 korda rohkem kui Soome lapsed.

Et mul paaril aastal võimalus oli boy scoutidega ja rahvakooli õpilastega metsakultuurisid teha, siis tahan siin mõnda oma kogemustest

Teisel päeval algas töö ja töötasime 8 tundi päevas. Päevakord oli järgmine: kell 7 hommikul tduksime üles, kell 8 hommikueine ja 1,9 tööle; töötasime kella 1, siis 1—2 lõuna- ja kaasaõdetud leivakottidest, kella 2—6 töö ja siis metsast mõisa lõunale; magama heitsime õhtu kell 9. Õhtil sündis sõjarelvitus korras ja signaalide andmisega. Tööpaigale, mis mõistast 2 verstast eemal oli, läksime jala ehk sõitmine menega.

Kii istutasime nelja päevaga, võrdlemisi halvale, offa jäänustega laetud maale 5.000 4 aastast kuuse taimet. Töö juures valitses kõige valjem kord ja hool.

Taimede eest hoolitsemine, hoib ja lastmine istutuskorvides oli ideaalne. Istutamise juures tarvitatakse rohkesti väetismulda. Soomitu-poolse kaevamise augud ja õhtupoole istutasime. Istutamise algul andsin ükitaajalist juhatus ja valvasin kõige aja selle järele, et mingisugust lohakust ette ei tuleks. Kordamisi olid poisid

ise tööd juhatamas ja valmistasid õhtul päeva tööst aruande. Viimaseks mõttsime seltsis istutusala üle ja valmistasime lihtsa kaardi. Aja puudusel ei jõudnud enam külvitöid ette võtta ja sellepärast leppisime ainult näitamiseega, kuidas külvataks. Niihästi poisite kui peremehe rahulolemisel makseti ülespidamise ja reisirikulube lisaks väikene päevapalk.

Poisid olid tööst vaimustatud ja peab ütleva, et nad agarad olid ja kõik takistused mängides võiditi.

Kui nad mõned nädalad peale selle isegi väikeste eksami ära tegid, — õperaamatuks oli

tuli Smk. 6,88 ja taime hindu juure arvates tõusid kulud kokku: Smk. 2.876,50, nii iga istutatud taime kohta umbes 14 penni. Kuna

Puhtööd. *)

Kõik raskused võidetakse.

60 leheküljeline „Tapio“ seltsi raamatulene „Metsa külvitöö ja istutamiseõpetus“ — siis jäi kõigil see mulje, et metsatöös mõeldavaadatud nädal noortele linnapoistele väga tähtsusega kujunes ja et nad enestele eluks ajaks osavuse omandasid metsa istutada ning külvata ja ka tarbekorral teisi juhatada.

Järgmine kord noortega koos metsa istutada oli 1919. aasta maisuus Nummentula mõisas, Võõna-Soomes. Seekord ostis mõis taimeid, 20.730 tükki, Tapio puukoolist ja maksis nende eest Smk. 1.605. — Istutajad olid peamiselt

Kooliõpilased istutamas.

kult 10—14 aastased koolipoisid ja tüdrukud. Iga päev oli läbistiftu 16 koolilast tööl, töötasime jälle 8 tundi päevas, väikeste laulu- ja puhtöödega.

Ülalpool nimetatud taimehulga istutamise 168 tööpäevaga. Reklamiks päevapalgaks

hektari peale umbes 4.000 taime istutati, olid hektari istutamise kulud Smk. 574,30. Töö tehti maaomaniku kulul.

Siljem olen mõlemaid istutuskohte vaatamas käinud ja rõõmuga tähelepannud, et töö läbistiftu hästi on õnnestunud; kõigest mõned üksikud taimeid on ära kui anud. Pean häid tagajärgi selle asjaolu järelbuseks, et kõige istutamise aja lastega kaasas olin ja kunagi neid üksi ompead töötada ei lastnud, vaid alati asjatundja juhatusel. Ei jahuta ju miski asi noore inimese vaimustust nii ruttu kui arvanegimine, et töö korra pole läinud; et istutatud taim ei võrsku ega mulda heidetud seeme ei idane.

Kas Eestis on algust tehtud koolilastele metsakultuuripäevade korraldamisega, selle kohta puuduvad mul teated, kuid tahaksin uskuda, et sarnased päevad oma kasvatavat mõju nooresoo peale avaldamata ei jäta. Ka metsavargused ja metsa ilu hävitamine väheneks, kui lapsed juba noorelt õpivad metsa kasvatama, hoidma ja armastama. Ja lastele lujneks paaripäevane ilus loodus viibimine tarviliseks vahelduseks igapäevase koolitöö kõrval.

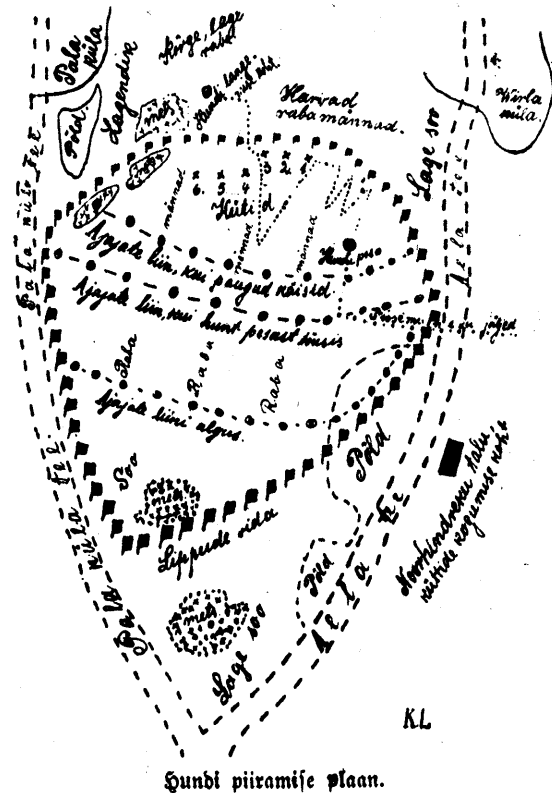
Metsamaterjalide väljalaadimisest Tallinna kaubajaamas.

Mineral talvel kestis Tallinna kaubajaamas mitmel talvekuul täieline ummistus, mis jaolt sellest tuli, et metsamaterjalide, isearanis küttepuidu saajad, õigel ajal neid wagonist välja ei laadinud ehk väljalaadides neid terved õõspäevad roobaste vahelisel platsil hoidsid, mille eest raudtee maksimate seaduste järel — peale hoiuraha tasu ei saanud võtta. See kord oli puusajajatele väga kahulik, sest võimaldas koha pealt puudemüüki ilma vedamise ja suuremate labu kuludeta.

*) Pildid on Tapio-ühisus lastele tarvitada annud.

see õnnetuse karikas oma sisu kuni põhjani minu peale välja. — 26. oktoobril pidin mina tingimata ametialatuste pärast Tallinna sõitma. Kodust väljasõites langesid esimesed lumerätsakad ja edasisõites hakkas ikka tihedamini sadama. Et ilu mitte iseäranis külmu ei olnud, siis arvasin, et see lumi õhtuks jälle kadunud on ja wanker wuras Raasiku jaama poole, nii kuidas ta põhjatu teega wurada wõib. Aga lund tuli ikka tihedamini ja tihedamini ja wankri rataste

needsamad. Trööstisime endid sellega, et wahest saawad nad veel homjeks sinna maagama tulema ja otsustasime järgmiseks, s. o. pühapäewaks, sinna sõita, lipud ühes wõtta ja küttisid hea lootuse peale jahile kutsuda. Panin kohe telefoni kätma ja kutsusin kõik tuttawad jahimehed järgmise hommiku tella 6-ks Saarnaförwe metsawahi juure kokku. Rats päewa ootasid küttid, kuna meie piirasime. Sundid olid õffel Saarnaförwe merjas olnud, aga hommiku ikka jälle wäljalainud Purdi metja, nii et jahti toime panna ei jaanud. Pühapäewa õhtu ilmus Wanamõija metsawahit Saarnaförwe teatega, et tema wahtkonnas olla täna 7 hunti sissepiiratud. Et aeg aga hilne oli ja 7 wersta Wanamõija, siis ei olnud sisselappimise peale mõeldagi. Andsin siis kõigile metsawahidele käsud, et igauks oma wahtkonna sisse piiraks ja siis Saarnaförwe teatust tooks. Teisel hommikul selgus aga, et möödälainud õöl ükski hunt meie metskonda sisse ei olnud tulnud, nii siis jällegi — flasko.

Õsmaspäewal sõitsime kõik koju ja teisipäewa hommikul oli lumi kadunud. Neljapäewal hakkas jälle lund sadama ja õhtuks kattis kaunis paks torb maad.

Keeede hommikul, 4. novembril, ilmus Nela metsawahit ja teatas, et praegu sita sõites tema eest üle tee üks rööwloom läinud, hundi moodi, aga teist karwa, walge saba ots ja suurem kui hunt. Silmapilt sai korraldus tehtud: metsnik Düülna ja Nela metsawahit Rõmmiksaar, kui wilunud jahimehed, siis veel üks metsawahit, kes parajasti juhtus sinu olema, haarasid lipud ja sõitsid joonelt sinna kohale, kus hunti nähtud, et wiibimata karjamaa metsasid ja raba piirama hakata ja hunti lippudega sisse lappida. Seniks andsin lähemal elawatele jahimeestele telefoni kaudu teada, et walmis olla. Juba kell üks ilmus metsnik Düülna teatega, et hunt on Noorehindreku talu karjamaa rabas, umbes 3 wersta Triigi mõtsast, Nela tee ääres, sisse piiratud, kuhu metsawahid veel jäänud lippusid panema ja ajajaid muretsema. See sai küttidele teada antud ja meie sõitsime minema. Kohale jõudes paistis kohe lippude rida silma, mis soo äärt kaudu nagu helepunane lint üle põllu offa mööda tee äärt keereldes kaugele raba mändade wahete ära kadus. Minule näidati paar kaugele metsatukka, mis ta weel pidid lippude ringi sees olema, üle-

ümber mähtides muutis ta wiimased päris auto ratasteks. 10 tunniga sõitsin 36 wersta ja Raasiku jaama jõudes oli hobustel wiimane „wõhm“ wäljas, kuna kutsari parem käsi jõuetult piitsuga üle puki ääre rippus. Minu meeleolu baromeeter näitas pisut alla nulli, sest nüüd nägin selgesti, et lumi maha jääb ja minul esimese lumega hundi piiramisest jutugi ei wõi olla. Alles neljanda päewa õhtuks jõudsin Tallinnast tagasi ja kui kantseleisse minnes sealt metsniku tuksase näoga eest leidisin, aimasin kohe, et asi halb. Kõlata hääleaga seletas metsnik, et eila olnud Rõmeri wahtkonnas 6 hundi terve päewa sees ja täna Saarnaförwes ka 6 hundi, arwatavasti ühed ja

üldse oli see lippude ring umbes 5—6 wersta pikk. Wõib juba arvata, kui suur see töö pidi olema, mis mehed 4 tunniga ära olid teinud, nii tihedalt hunti lippudega sisse piirates. Peab ütleva, et lippude ring, mis seda suurt rõõwikut oma sees wängis pidas, kusjuures iga üksik lipp tuule käes lehwides nagu elaw olemus oma wangi walwas, — üht suurepäralist, saladuslikku muljet avaldas, seda enam, kui tead, kui suur hirm hundil nende punaste lapikeste ees on. Et kõik kütid weel kohale ei olnud jõudnud, läksime „sissemineku“ jälgi vaatama. Jälgi

oli väga suure hundi oma ja samm haruldaselt pikk. Et aga palju aega wiita ei wõinud, siis ruttasime kogumiseplatstile talu õue peale, kus metsnik Diiina kütid ja metswacht Rõmmikfaar ajasid oma juhatusel alla wõttis. Kütisid oli ainult 6 meest, kes kohe D. juhatusel oma „numbreid“ sissewõtma läksid.

Läksime väljaspool lippude kaudu soo peale, siin ja seal mõnda lippu ülesseadides, mis wiltu olid wajunud. Soo oli väga wesiine ja kellel weekindlaid saapaid ei olnud, selle jalad olid juba esimeste sammude järele märjad, kuid selle

Jahi saak. Tapetud hunt.

peale vaatamata ruttasime ilma sõna rääkimata edasi. Lippude rida paistis lõpmata pikk olewat. Wiimaks ometigi jõudsin kohale peale selle, kui üle wersta maad wett mööda olime sammunud. Kohale jõudes said kohad väljalooitud ja langesid: 1) Paunküla mõisa rentnik Hagemeister, 2) nende ribad kirjutaja, 3) Ojasoo mõisa-walitseja R. Reitel, 4) tema wend B. Reitel, 5) metswacht Rikulas ja 6) metsnik Diiina. Minule määratud kohale jõudes jäin wagusalt ootama.

Otte minu ees oli kaunis tihed raba männik, nr. 3 ja 4 juures läks see nii harwaks, et wäikeseks lagendikuks muutus, kaugeimal nr. 5 ja 6 juures jälle tihedaks minnes. Et hunt, mitte nagu rebane, paku mööda ei käi, waid lagendamaid kohte walib, siis pidasin mita nr. 3 kõige paremaks numbriks.

Wõiks mõni kraad külma olla, õht oli selge, puhus ferge tuul poolriisti kütli liini peale; kusagil kauget haukus loer ja jälle wõltses hauawailkus üle soo. Kõik loodus uinab selle walge lina all, mis maad kattis, ainult liikusid saladuslikult need punased lipukesed wäikeste warrekeste otsas, mis kütillini otjast männa tüwede wahelt paistsid. Tahmata tekkivad mõtted, kas on ka kõik korralikult tehtud, kas ei ole mõne koha peal lipud liiga harwalt pandud, kas saamad ajasid korralikult liini pidada. Tahaks weel kõik järele waadata, aga on juba hilja. Müüb ainult liikumata koha peal ja filmad walwel!

Nende mõtete juures ei ole mina tähelegi pannud, et külm wargiwõtt läbi minu märja saabaste ja sokkide sisse on tunginud ja juba jalawarwaste kallal

oma puurimisetööd alganud. Aga juba kostab ajajate parema tiiva pealt hüüdmine, mis järk-järgult wastatud saab ja pahema tiiva otsas lõpeb ja nii kestab see ühtelugu edasi. Ajajate hääled lähewad ikka kord-korralt selgemaks ja mulle paistab, nagu jääks pahem tiiw maha.

Korraga kõlawad nr. 3 ja 4 peal kolm pauku ja siis on jälle ainult ajajaid kuulda. Juba kostab parema tiiva pool hääli: „Jälg on siin, siit on ta tahtnud läbi

lippude minna, aga on tagasi karganud, ja teine hääli: „Siin on ta maganud, pesa on nii suur kui härjal!“ Veel kaks korda leiab ajaja jäljed, kus hunt läbi lippude on tahtnud minna, aga igakord tagasi karganud; ka on ta ennast igakord ehmatusega tühjenanud, see tähendab: oma wiisitkaardi maha jätnud.

Waewalt on parema tiiva peal ajajad wäljas, kui mina juba nr. 3 juure ruttan. Seal näen jäljed läbi kütikini

Jahimehed tapetud hundiga.

minemat ja saan küttidelt teada, et nr. 4 on kaks pauku korraga lastnud ja nr. 3 kaks pauku järpmööda, aga loom ei ole maha jäänud, kuid jälle sees on siiski werd näha.

Mina arwasin juba, et kõik waew ja töö jälle ilmaasjata on olnud, kui korraga metsniku ja metsawahi poolt, kes jälgi mööda järele läksid, rõõmuhüüdeid ja aupaufusid kuulen. Kõbe ruttan ka sinna ja näen künka peal suure hundi, aga kopeuni iseäraliku karmaga: selg pruunikas, jalad ja saba poolest saadik walged, niisama ka kõhu alt; rind ühe normaalse

lai, kael kehaga peaaegu ühe jämedune, ühe sõnaga: üks haruldane tugew wana isane hunt. Tema raskuse takseeritsime 2½ puuda peale ja suure waewaga tasfisiid kaks meest tema lähemasse talusse, kust ta juba hobusega meie esialgmesse kogumiskohta toodi.

Teisel päewal sai hundist pill wõetud ja nagu hr. Reitel, kelle omaks hunt sai tunnistatud, ütleb, kawatseba tema teda täistoppida lasta.

Oleks wäga soowitam, et ntisugune haruldane rööwloom meie pealtnna muuseumis omale koha leiaks.

Meie metsa jahiloomad ja linnud.

W. Wallner.

(Järg.)

Mirk.

Mirk (Mustella vulgaris) on sellest pereft kõige wäiksem ja wai päris jahiloomaks ei saagi teda nimetada. Ta on wirt hiirepüüja, kuid teeb ka tuntawalt kahju linnupejabele, wäiksematele lindubele ja noortele jänestele.

Enne kui loomadest lõpetada, tuleb veel sõnale ütelda paarist närijast, kellest ühte ka osalt juba jahiloomaks wõib nimetada, nimelt orawateft.

Draw (Sciurus vulgaris) on kõrtibele tuntud ja teda kirjeldada oleks wast üleliigne. Reid loomakesi on meil näha wähest rohkemal arwul, wähest jälle wähepoole, mida osalt seletada wõib sellega, et orawad mõni'ord toitu otsides pite-

maid reisisid ette võtavad. Iseäranis on neid näha luuse eht männi seemneastatel. Peale puuseemnete, pähklate, tõeude ja teiste taimewiljade, rõõwib oraw linnupefabeft mune, murrab noori ja wäikfemaid lindufid ja teeb linnupefabele tuntawat kahju.

Peale harilikku orawa, eht küll wafst suure haruldusena, leidus meil enne sõda, peaasjalikult

Nirt.

Süna-Eestis ja wõib oletada, et wafst ka praegu weel, lendaw oraw eht wampiir (Sciuropterus volans), (Сибирская летяга), kelle efmefed jalab tagumiste jalgabega naha kilmega on ühendatud. Ta on taimetoitlane ja täiesti õõloom, saates päewa mõõda puudõnsustes, mille tõttu teba ka õige harwa nähtakse.

Tuhtur.

Tuhtur eht tõht (Mustela putorius) on perenaste lanatuuridele wafst päris hirmuks, kuid mitte wõhemat häwitust ei tee ta ka wäljadel põlõpüüdele, noortele jäneftele ja linnupefabele.

Tuhtur.

Harilikult asub ta jõe kallastel ja orgude lähedusel kwiuhunnikutes, puumirnades, heinaküünide ja kühjade all, kuid wafst asub ka teiste hoonete alla. Poegib tuhtur harilikult juulis 3—8 poega. Wüatatakse teba harilikult sellekohaste lõhudega.

Sahits.

Sahits eht walge nirt (Mustella erminea) oli omal ajal õige tagakufatav loomafe oma talwel walgets muutuma naha pärast. Praegusel ajal pole ta wafst enam nii moodis. Elu pooleft on ta pea samane, kui tuhtur, ainult kasru pooleft wäikse ja poegib waremalt ja neid on harilikult 5—6.

(1 jao lõpp.)

Kodusel wiisil loomade ja lindude täistoppimine.

Joh. Lohuarn.

(Särg.)

Gelpool kirjeldatud töö peab tõht toore nahaga otsekõbe peale nulgimist toimetatud saama ja niisama ka allpool kirjeldatud seifangu andmine. Seifangu andmiseks wõetakse enne üks ajutine alus, kas lava otsekõbe eht mõni otsekõbe, puuritakse wäikse puuriga, mis nii jäme on, kui traabi ots, mis linnu jala põhjade alt wälja ulatab, kaks auku üks teisest nõnda kaugale, kui lai linnu jalgade wahel peab olema. Siis pestakse linnu suled celmise tõõde juures juhtumisi saanud mustuseft puhtaks, puuwilla tüükifest sooja wee sisse kastet ja sellega nõõhtides, kurni puhtuseni. Peale selle raputatakse märjad lohad gipsiga üle, mis jälle puuwillaga ära nõõhtakse ja seda ichakse niikaua, kurni märjad lohad täitja kuivad on. Siis lüüakse käega gipsi tolm fulgedest wälja ja silutakse nad harjaga harilikku olekusse. Nüüd tuleb lind kinni pinteerida eht nagu õelbasse, lahakse panna. Selleks wõetakse riba siiket paberit, mis natukene laiem on, kui lindude jalgade wahel olema peab. Sellest lõigatakse nii pikk tüük, mis linnu rinna otstast kurni saba otstani ulatab. Jalgade kohta lõigatakse sambud sisse ja finnitatakse see rinna otstast alates, linnu kõhu alla nõõpnõeltega kinni, et suled rippuma ei saa langeda. Nüüd painutatakse linnu jalad liikmetest normaal olekusse ja pannakse siis lind ajutise aluse peale, kus jala talle alt wälja ulatavad traadiotsad selleks tehtud aukutesse pistetakse. Siis pinteeritakse saba kinni, milleks samasugust paberit wõetakse, sabalaiune tüük lõigatakse ja siis saba peale kõhualuse pindeotsaga ühte niidiga.

linnitatakse, sabasulgi wahete jättes. Soovitatakse aga, et linnu saba peab laiali aetud olema, siis tehakse selle jaoks isäraldi pinded, saba ül. walhoibmiseks aga torgatakse traat tagant linnu tchasse, mille ots kõwercaks on käänatud ja sellega tõstetakse saba nõuetawasse olekusse, kas üles ehk allapoole traati painutades. Peale selle tulewad tiivad kinni panna, millede koha külge kinnitamiseks traadist sellekohased rõelakesed tehakse ja nendega tiivad normaal olekusse linnitatakse, niiviisi, et nõelte otsad linnu tchasse torgatakse ja teised otsad tiiwade peale sulgeda alla ära peidetakse. Kui see tehtud, siis pannakse paberiribast pinde rinna alt üle tiiwade selja peale nõõpnõeltega kinni. Laiali aetud tiiwadele tuleb aga peale seisangu andmist mõlemile poole pinded panna, mis niidiga wastamisi kinnitatakse. Kaela suleb tulewad ka ükspibi korraldada ja kael soomitawasse olekusse seada ning selle järele tuleb pea kättele. Nõka küljest lõigatakse niidid ära ja tehakse nõk lahti, kus siis selle läbi kõik pea sees olewad tübjad kohad puuwillaga täis topitakse. Siis pannakse linnule wastawas suuruses ja wärmis klaasist filmad wäljastpoolt pähe, nõela otsaga selleks filmalauasid lahti lükates. Seotakse siis kõik soomitawasse olekusse, seotakse nõk jälle niidiga kinni ja sellega on lind walmis ning pannakse teda 2—3 nädalaks ajutise alusega, ühtlaselt kuura ja sooja koha peale kuuwama. Kuuwamise aja, jooksul tehakse jädaw alus walmis ja peale linnu täielikku kõwaskuuwamist pannakse lind selle peale, kus jala põhja alt wälja ulatavad traadiotsad alusest läbi torgatakse ja allpool kõwercaks käändakse, kuna aga pealae pealt wälja ulataw traadiots tangidega õige pea ligidalt ära lõigatakse. Müü-

mõetakse pinded ümbert ära ja wiiake lind soomitawale kohale, kas seina külge ehk mujale.

Sellega oleks linnu täistoppimine lõpetatud.

Peale selle on veel lihtsam täistoppimise wiis, mida paljud kütib armastawad tarwitada ja kus kaju tegemist eelpool kirjeldatud wiisil tarwis pole. Selleks mõetakse hästi kuura sambla turwast, tehakse peenikeseks ja kui linnu nahk nõõlitub ning rohtubega wastupidawaks kindlustatud, topitakse otsekohe peenikeseks tehtud turwas naha sisse, kus lind siis juba iseenesest endise wormi mõtab. Kui siis wast mõnes kohas muhukesi juhtub, litsutakse need käega tajaseks. Seisang antakse iltagi traatide läbi ja pannakse lind kuuwama. Sebamoobi täistopitud lind omandab ka kaunis kena wäljanägemise, kuid et ta mitte kaua wastupidaw pole ja väga ruttu, isäranis natukene niiskust saades, halwaks läheb, siis selle metoodi juures ma pikemalt peatada ei taha, ega seba ka ei soowita.

Nahkade määrimiseks on veel peale arseeniku segu palju teisi olemas, nagu näituseks 10 kantfentim. puhastatud karbolihapet, 6 grammi wafewitriooli ja üks supilusika täis rohelist seepi. See segu kallatakse kampferi piiritusega paraja paksumeni üle ja määratakse üks korb nahk sisse.

Kinute asi, mis praegusel ajal linnu täistoppimist raskendada võib, on klaasist filmade saamine ja et mitte ilmaaegu selle peale raha raisata, mittesoomitawas wärmis ja suuruses filmi saades, siis on väga tähtis, misugust wärmi ja kui suureid filmad kellegile linnule lähewad.

(1. jao lõpp.)

Mitmesugused teated ja kroonika.

E. M. Kutseühis. osakond. aruanded.

Puurmanni osakond.

Puurmanni osakond algas oma tegevust 24. oktoobril 1920 aastal. Osakon-

nal oli alguses 23 liiget, ametist wabastamise puhul astusid wälja 2 liiget, nit et praegu osakonnal 21 liiget on.

Osakond on möödaläinud aastal 5 koosolekut — 3 üleseildist ja 2 eestseisuse — ära

pidanud ja 2 pidu toime pannud. Esimene pidu 16. mail s. a. Kurssi Karstuse Seltsi ruumides, millest sisse tuli 10.221 mk. Teine pidu 18. sept. s. a. Kaarepere Tuletõrjajate Seltsi ruumides, sissetulek 8727 marka.

Aasta jooksul tuli sisse: pidudest 18.948 marka, liikme- ja sisseastumismaksusid 2887 marka 5 p., kokku 21.835 mk. 5 p.

Aasta jooksul läks välja: (24. okt. 1920 kuni 24. okt. 1921): pidukuludeks 10.524 marka, Tartu maakonnawalitajatele — 4580 mk., Rekkijuhatajatele — 533 mk., inwa-liidide heaks annetatud 281 mk., kongressile sõidu kuludeks — 1050 mk., kantselei kuludeks 310 mk., muuks kuludeks — 1242 mk., kokku: 18.520 mk. Kasvas 24. okt. 1921 aastal — 3.315 mk. 5.

Sangaste osakond.

Sangaste osakond on awatud 21. weeb-ruaril 1921 a. 25 liikmega. Liikmeks astusid kõik metsakonna ametnikud ja teen-ijad. Vahkunud on nendest senini 5 litget; 2 teise metsakonda teenistusse ülemineku puhul ja 3 teenistusest wabastamise pä-rajast teenistuse kohtade likvideermise pu- hul. Seega on praegu osakonnal 22 litget.

On peetud kolm koosolekut peale awa- mise koosoleku, milledest osawõtmine elaw oli. Liikmemaksu normeerimiseks on wa- litud kolmeliikmeline komisjon, kes oma tööd senini veel lõpetanud ei ole. II. üle- riiklile kongressile saadeti 2 saadikut.

Osakonna rahaline läbikäik on: sisse- tulekut sisseastumise ja liikmemaksudest kuni 15. nowembrini s. a. 1889 marka 25 penni; wäljaminekut: osakonna pitser — 225 marka, 25 % festjuhatajatele — 416 marka, postikulud ja muud vähemad wäl- jaminekut — 88 marka 50 penni, kokku 729 marka 50 penni. Saldo 15. nowemb- riks 1921 a. 939 marka 75 penni.

Osakonna tegewust on halwanud sae- dane juhatuse liikmete wabestamine, kes oma liihifesjel ametisolemise ajal ei ole saanud tõsiselt tööle hakata.

Siit sealt.

Metsa ülesistõõtamine riigi kulus.

Metsade Peawalitsus on Raudteewalit- juslega lepingu teinud 10.000 kantfülla põ- letispuude walmistamise ja wäljawaeda- mise peale. Punde äraandmiseks on faks tähtaega määratud: kuni 1. aprilliks 1922 a. Tallinna—Tapa liinil 800 kant- fülla, Tapa—Sonda—Narwa liinil 3.000 kantfülla, Tapa—Woldi liinil 1.500 f. s., Woldi—Walgala liinil 2.000 f. s., Walf—Jr- boska liinil 1.000 f. s. ja Tallinna—Saap- saku—Waltiski liinil ehk nimetatud sada- mates kuni 1. augustini 1922 a. 1.700 f. s.

Peale selle ostab Raudteewalitsus veel 77.000 tükki laiarööpalise tee ja 13.240 tükki kitsarööpalise tee liiprit, misjulgusest sum- mast peab äraantama $\frac{2}{3}$ kuni 1. maini ja $\frac{1}{3}$ kuni 1. juunini 1922 a.

Pirgu mõisa

masinatarwitajate ühtsuse palwe peale on Riigikontroll Metsade Peawalitsuse ettepa- neku peale nõusolekut awaldanud, et üle- walmistatud masinatarwitajate ühtsusele Tammiku mõisas tarwitamata seitsew sae- laater jaoks rendile antud ühe aasta peale 18.000. marga aastase rendi eest.

Metsaoksjonidest leigelt osawõtmine.

Et metsaoksjonidest senini leigelt osa on wõetud, siis tegi M. Peawalitsus kor- ralduse, et metsaülemad metsa teistkordse- tel enampakkumistel 20% odavamalt wõ- wad müüa. Ka on, et kohalikka elanikka fütteenetega rahuldada, metsaülematele luba metsa wähesel määral ja üksikute puude müüki müüa.

Poolametlikud teated.

Metsade Peawalitsuse ringkirjad.

28. oktoobril 1921 a. — nr. 32023/110.

Sissetulnud järelepärimiste peale, kas on kohustatud metsawalitsuse ja walwe- ametnikud kohustusi täitma, mis omawa- lituste asutuste poolt ühtlasi teiste maa- pidajatega metsaametnikkude palgamaa kohta määratud, s. o. teetegemise, küüdi ja muud sellesarnaseid kohustusi, teatab Pea- walitsus, et selle küsimuse lõpulist lahenda-

mine on Wabariigi Walitsusele ette- kantud palwega, metsaametnikka nendest kohustustest wabastada. Kuid et maa- konnawalitsuste ettepanekul Siseministee- riumi omawalitsuse asjade Peawalitsus nende kohustuste täitmist tungiwalt nõuab, ja et korratust ja ilmaagseid trah- wimtsi, mis selle läbi wõib tekkida, ära hoida, paneb Peawalitsus ette, neid kohus- tusi ja nõudmisi wastutõrkumata täita ja alluwatele ametnikkudele nende täitmise

tarvidust selgeks teha nii laua, kui selle kohta Walitsuse poolt otjustatud seisukoht on wõetud ja selleks uus forraldus tehtud.

19. n o w e m b r i l 1921 a. — nr. 34057/116.

Ametisse kinnitamiseks ettepanewatelt isikutelt tuleb nõuda asutuse usaldusarsti tunnistus, mis ettepanekutele juure lisada, kuna wastasel forral ametisse kinnitamine mitte ei jünni. Maakonna metsaülema tel tuleb tähendatud forraldust ka uuesti ametisse määratawate walweametnikkude kohaselt (metsnikud ja metsawahid) täita.

24. n o w e m b r i l 1921 a. — nr. 35053/120.

Stäesolemal hooajal ärapeetud metsa oksjonid ja wõistluspakkumised on näidatud, et praegused taksihinna turuhindadele ei wasta, mille tagajärjel ka hult müügile määratud metja müümata on jäänud. Seides, et taksihindade muutmise kest metsatööstuse hooaega mitte küllalt otstarbelohane ei ole, praeguse puuturu seisukorra juures aga taksihinnaga waevalt metjaostjaid leiduks, teeb metsade Peawalitus Teile ülesandeks:

Wõistluspakkumisel müümata jäänud mets uuesti wõistluspakkumisele määrata, müümiseks kinnitatud hindasid 20% alandades, wõistluspakkumiseft awalikult (wallawalitsuste taudu jne.) vähemalt 7 päewa ette kuulutades.

Wäljakuulutatud, kuid ärapidamata wõistluspakkumised määratud tähtajal ära pidada, müümiseks kinnitatud hindasid 20% alandades ja sellest wõimalust mööda wiibimata eht kõige hiljem enne wõistluspakkumise algust awalikult kohalikkudele metjamaterjaalide tarwitajatele kuulutades.

Metsamüümisel kindla hinna, j. o. wäljaspool oksjoni eht wõistluspakkumist, praegu makswat taksihinda 20% alandada. Metja kohta, mille peale leping tehtud eht raiepilet wälja antud, hinna alandus maks ei ole.

Juhtumisel kui uute 20% alandatud hindadega wäljapakutud mets oksjonil eht wõistluspakkumisel müümata peaks jääma, metjaülema jeda järeljäänud metja metja ostjatele ära müüa wõib, kusjuures müügi hind praeguseft taksihinnast mitte rohkem, kui 20% odawam ei wõi olla.

Metsade Peawalitsuse Ülema päewakäsud.

29. septembril 1921. a. — nr. 41.

Bärnu maakonna metsaülema III. järgu kantseleiametniku Wiktor Puust'i wabastan ametist tema enese palwe peale 1. okt. s. a. arwates.

Kod. Alfred Laansoo määrab kandidaatsiks Jäneda metskonna III. järgu abimetjaülema kohale 1. augustist s. a. arwates.

Kod. Tõnis Rohw'i määrab kandidaatsiks Rawa metskonna III. järgu abimetjaülema kohale 16. augustist s. a. arwates.

Kod. Julius Paulson'i määrab Rõpu metskonna kantselei asjaajajaks 15. augustist s. a. arwates

Kod. Ewald Jhlberg'i määrab Loobu metskonna kantselei asjaajajaks 10. septembrist s. a. arwates.

Dma päewakäsu täienduseks 8. septembrist s. a. nr. 38 määrab Raawere metskonna metjaülema kantselei asjaajaja koh. täitja Theodor Kesler'i metskonna asjaajajaks 1. maist s. a. arwates.

6. oktoobril 1921. a. — nr. 42.

Kod. Karl Teraw'a määrab Waiwara metskonna III. järgu abimetjaülema kohuste täitjaks 1. augustist s. a. arwates.

Metsade Peawalitsuse laekahoidja k. t. Mikkel Treuhold'i määrab Peawalitsuse asjaajaja k. t. 1. oktoobrist s. a. arwates.

Metsade Peawalitsuse II. järgu kantseleiametniku Hans Kartau määrab Peawalitsuse Tööstusosakonna asjaajajaks 1. oktoobrist s. a. arwates.

Metsade Peawalitsuse kantseleiametniku Boldemar Tarajow'i määrab III. järgust II. järku 1. oktoobrist s. a. arwates.

Metsade Peawalitsuse II. järgu arwemetniku Jaan Winnal'i määrab Metsade Peaw. laekahoidja k. t. 1. oktoobrist s. a. arwates.

Metsade Peawal. kantsseleiametniku Elisabeth Egeli kõrgendan IV. järgust III. järku 1. oktoobrist j. a. arwates.

Rod. Johan Pehka määrän Koela metskonda III. järgu abimetsaülemaks 20. augustist j. a. arwates.

Rõnnu metskonna metsaülema asja-ajajat Anna Saalmanni wabastan, määrates teda Pärnu maakonna metsaülema III. järgu kantsseleiametnikuks 15. okt. j. a. arwates.

12. oktoobril 1922 a. — nr. 44.

Rod. Alfei Jürgenson'i määrän Metsade Peawalitsuse kantsselei IV. järgu kantsseleiametnikuks 1. oktoobrist j. a. arwates.

Rod. Joosep Rihwi'i määrän Räesla metskonda III. järgu abimetsaülema kohuste täitjaks 10. oktoobrist j. a. arwates.

Metsade Peawalitsuse noorema maamõõtja Johan Riiberi wabastan ametist tema enese palwe peale 1. oktoobrist j. a. arwates.

Märjamaa metskonna III. järgu abimetsaülema Herbert Eichhorni wtn üle tema enese palwe peale Kõrgesaare metskonda abimetsaülemaks 1. okt. j. a. arwates.

Rod. Anton Aliku määrän Antja metskonda II. järgu abimetsaülemaks 1. oktoobrist j. a. arwates.

Rod. Johannes Ohala määrän Metsasjanduse osakonna III. järgu kantsselei- 15. oktoobrist j. a. arwates.

Metsade Peawalitf. Metsasjanduse osak. IV. järgu kantsseleiametniku Aleksander Heidenthali wabastan tema palwe peale ametist 18. okt. j. a. arwates.

24. oktoobril 1921 a. — nr. 45.

Põllutööministri käsu põhjal 28. septembril 1921. a. nr. 105, § 6. põhjal wabastatakse Rongota metskonna III. järgu metsaülema kohuste täitja Boris Zarewski metsaülema kohuste täitmisest, määrates teda sama metskonna I. järgu abimetsaülemaks 28. augustist j. a. arwates ja § 7. põhjal määratakse kod. Julius Sõbber Rongota metskonna II. järgu metsaülemaks 28. augustist j. a. arwates.

Põllutööministri käsu põhjal 7. okt. 1921. a. nr. 112, § 1. wabastatakse metsainspektori kohuste täitja Oskar Daniel tema palwe peale ametist 1. okt. j. a. arwates.

Põllutööministri käsu põhjal 18. okt. 1921. a. nr. 117, § 1. määrän kod. Jaan Rosen'i Metsade Peawalitsuse Lõõstusosakonna juhatajaks 1. okt. j. a. arwates.

Põllutööministri käsu põhjal 17. okt. 1921 a. nr. 118, § 1. wabastan Wäana metskonna III. järgu metsaülema kohuste täitja August Agurauja tema enese palwe peale ametist 15. okt. j. a. arwates.

Põllutööministri käsu põhjal 17. okt. 1921 a. nr. 118, § 2. määrän Sutlema metskonna II. järgu abimetsaülema Peeter Raubsepp'a Wäana metskonna III. järgu metsaülema kohuste täitjaks 15. oktoobrist j. a. arwates.

Rod. Aleksei Sinewitschi määrän Walga maakonna metsaülema kantsselei juure fuhtar-kästjalaks 15. augustist j. a. arw.

29. oktoobril 1921 a. — nr. 46.

Metsade Peawalitsuse ülema päewakäst 10. aug. j. a. nr. 90., kod. Johanna Holzmanni määramise üle Polli metskonda kantsseleiametnikuks, lugeda maksuwetaks Holzmanni teenistusesse mitte-ilmumise pärast.

Endise Kilingi metskonna abimetsaülema Arthur Rihli määrän ajuttselt Polli metskonna III. järgu kantsseleiametnikuks 1. nov. j. a. arwates.

Rod. Arthur Rask'i määrän uuesti awatud Hallingu metskonna kantsselei asjaajaja k. t., 1. novembrist j. a. arwates.

Keawa metskonna metsaülema III. järgu kantsseleiametniku Marta Just'i määrän sama metskonna asjaajaja kohuste täitjaks 1. sept. j. a. arwates.

Rodan. Mikolauš Surt'i määrän Wana-Antsla metskonna II. järgu abimetsaülemaks 11. oktoobrist j. a. arwates.

Rod. Helmi Surri määrän ajuttselt Türi metskonna metsaülema IV. järgu kantsseleiametnikuks 1. sept. j. a. arwates.

Rod. Emilie Pallalet määrän ajuttselt Rongota metskonna metsaülema IV. järgu kantsseleiametnikuks 15. sept. j. a. arwates.

Kod. Frits Gross'i määratud Wastfelina metskonna III. järgu abimetsailema kohuste tähtjaks 1. oktoobrist j. a. arwates.

Vääne maakonna metsailema kantselei asjaajaja Jaan Sammet'i wabastan tema palwe peale ametist 1. nowembrist j. a. arwates.

8. nowembril 1921 a. — nr. 47.

Vääne maakonna metsailema IV. järgu kantseleiametniku Agathe Põrwne määratud sama maakonna metsailema kantselei asjaajaja k. t. — 1. now. j. a. arwates.

Kod. Martin Mutso määratud Sutlema metskonna III. järgu abimetsailemaks 17. oktoobrist j. a. arwates.

Kod. Madis Tammik'u määratud Rawa metskonna Punamäe saeweski masinisti k. t. 18. augustist j. a. arwates.

Endise Koeru metskonna saeweski juhataja Jaan Ohakas'e määratud Rawa metskonna II. järgu saeweski juhatajaks Punamäel, 8. augustist j. a. arwates.

Wabariigi walitsuse poolt kinnitatud ja 1. mailt j. a. maksma hakanud uue koostise järele on iseseisew Walga maakonna metsailema ametiasse määratud, mille järeldusel senni Wõru maakonna metsailemale alluwad Walga ja Karula metskonnad, — Wiljandi maakonna met-

sailemale alluw Koorküla metskond ja Tartu maakonna metsailemale alluw Sangaste metskond ühes nende metsfondade alla kuuluwate metsadega tulewad Walga maakonna metsailemale alluwaks lugeda 1. augustist j. a. arwates.

14. nowembril 1921 a. — nr. 48.

Põllutööministri käsu põhjal 3. now. 1921 a. nr. 122, § 4. kinnitan Kolga metskonna III. järgu metsailema k. t. Christian Alberg'i sama metskonna III. järgu metsailemaks 1. now. j. a. arwates.

Põllutööministri käsu põhjal 5. nowembrist j. a. nr. 124, § 3 kinnitan Rastre metskonna I. järgu metsailema k. t. Heinrich Karu sama metskonna I. järgu metsailemaks 1. nowembrist j. a. arwates.

Põllutööministri käsu põhjal 11. oktoobril 1921 a. nr. 114, § 1 wabastan Metsjade Peawalitsuse Tööstusosakonna juhataja Friedrich Hamster'i tema palwe peale ametist 1. oktoobrist j. a. arwates.

15. nowembril 1921 a. — nr. 49.

Kod. Martin Liwer'i määratud ajutiselt Keawa metskonna III. järgu kantseleiametnikuks 1. oktoobrist j. a. arwates.

Täienduseks Metsjade Peawalitsuse ülema päewakäsu 8. septembrist 1921 a. nr. 38 kinnitan Jäku metskonna metsailema kantselei asjaajaja kohuste tähtjaks Pilia Maasiku sama metskonna asjaajajaks 1. okt. j. a. arwates.

Kirjakast.

Metsakorralduse inspektori E. Schaaba'i poolt on toimetusele järgmiseid dienduseid „Eesti Metsas“ ilmunud kirjade tähtsede kohta saadetud.

„Eesti Metsas“, augustikuu numbris (№ 8) j. a., kirjatükki „Kas olas ehk lehtpuu“ paigutatud tabelis on muu seas järgniseid andmed:

Puu selts.	Raiering.	Restmise maas kant- südadest kõrgetüweli- ses metsas.
Mänd	120	32
Kuusk	120	35
Kast	60	28
Lepp	60	32
Saab	50	35

Nende andmete peale põhjendatakse „üleüldine sissetulek aastast märkades“, mis lehtpuu seltsidel muidugi pidi suurem wälja tulema, kui olaspuudel. Kust need andmed aga on wõetud, kas normaal puiestikust, ehk wäheha täiussega ja luuwõrd, — on teadmata.

Põrwale jättes läbiraiumisi, mis ta mainitud tabelis olaspuudele suuremad on, kui lehtpuudele, waatame aga nüüd, mis meie leiame tuntud metsateadlase Waragas de Vedemar'i tabelites normaal puiestikuste kohta. Need tabelid on kokku seatud ainult mäna, kuuse ja kase kohta Karoomatagusel Peterburi kubermangus, kus Niima ja kaswamistingimised neetsamad on, kui meilgi; lepale ja haawale leiame seal andmeid ainult lõunapoolse Luula ja Samara kubermangude kohta. Need andmed restmise III. boniteedi klassile on järgniseid (lahter 1, 2 ja 8):

Puu teis (1.)	Raiering (2.)	Normaal puu-estitu masse (3.)	Sporditus puu-estitu 0,7 tee masse oleks	Stimilis tabelis on täius
Mänd	120	61	42	0,5
Kuus	120	62	48	0,6
Rast	60	32	22	0,9
Lepp	60	28	20	1,0
Saab	50	40	28	0,9

Wõrrelbes mõlemade tabelite andmeid leiame, et esimises tabelis on olaskpuude masse taks forda wõhendatud ja selle läbi ka olaskpuude sissetulet; puieestitud selles tabelis on wõetud miimesuguse täiussega.

Peale selle olen ma, „kui metsakorralduse juhataja“, kohustatud lugejatele arweldama, et kõige minema 1920. a. metsakorralduse tööse juures Parju- ja Wirumaa metsates mitte üheski majandusplaanis (neid oli kõik kokku 97) olaskpuudele ei ole 120. aastast raieringi määratud, aga enamiste männale — 100 a., kuusele — 80 a. ja Põrkuni „põllutõubilise“ kuusele koguni 70 a. (siheda sawimaa peal hakkab siin, nii kui Järva-maalgi, kuusel juba 65. aastastel südamemädanemine).

Ühe sõnaga: andke olaskpuule Eesti metsades tahesem 80 — 100 aastane raiering, aga mitte liig suurendatud, — ja õige, küpse metsa masse aga mitte liig wõhendatud, — siis saate koguni teisi resultate. Mitmesuguse täiussega puieestitud oma wahel wõrdlemine ei ole sugugi wõimalik.

Üleüldiselt — küsimus „Kas olask ehk lehtpuud“ ei ole õige, sest et maailma turul, nii kui meilgi, on ikka mõlemad seltsid tarwis. Küsimuse peale, mis sugused puufeltsid on peafeltsid ja mis kõrvalised, peawad tarwiduse suurus, puu headus, juurdekasw ja sellest ärarippuwad turuhinnad wastust andma ja selle järele walib iga metsaperemees oma metsamajandusele kohalikud puufeltsid ja mis kasulikumad.

Peale selle teab ju igakõik, et normaal elutingimistel maailma turul inimeste eluhoonete ehitamiseks on ikka suurem puumaterjalide nõudmine (nimelt olaskpuu), kui mõõblite ja teiste tarbe- ja iluajade tarwis (lehtpuu).

Kui praegu teie kallide tööpallade juures maju ei ehitata ega parandata, sest et need ette wõttes nõuawad suuri kapitaaale, — aga teiselt poolt rüplerid, treialid ja teised puu-kõrvalised töötawad praegu laumis hästi, pattudes tarwitajatele oma laupa wõrdlemisi kättesaadawate hindabega (nagu meie A. S. Luther), — siis on see ainult mõrdaminew ja ebanormaalne nähtus, mille peale

takfaator ei tohiks oma laugutulewikusse ulatawat raieringi põhjendada.

Iseärast takfaatori tähelepanemist nõuab aga ka weel teine kõesolewa aja nähtus, see on igal aastal suurenew puupappi (iselulooose masse) nõudmine wõlisturul. Kõik meie „puuderumise“ (puupappi? Toim.) wabrikud (Papierscheiferei), nagu Wenewere, Wändra, Laupa, Tallinna ja teised, niisama ka Tõri-Kalliku paberiwabrik nõuawad suurt hulka kuuse ja haawa palle. Ainult Wenewere wabrik tarwitab, näituseks, ühe aasta jookul umbes 1200 kantfülda paberipuid ja 600 kantfülda küttepuid, kokku 1800 kantfülda Selle juures kiidawad nad terwet, „walget“ haawa rohkem kui kuuse ja nõudmine hakkab siin juba 5 tolli jämedusest peale. Kuuse III. boniteedi normaal puieestitus on aga 5 tolli keskmine puude läbimõõt juba 50—60 aasta wanaduses, haawal 40—50 a. Ainult sel põhjusel, nagu oleks kasulikum kõi meie kuuse ja haawa metsad ühe 50 aastase raieringi alla panna, puupappiks muuta ja meile tarwilitte ehituse palle „rumalalt“ Wenemaalt sisse wõetada. Siin on aga üks wõike konts, mis meid sellest praegu weel päästab. Meie paberiwabrikud töötawad enamiste kallid aurujõuga ja ei suuda Soome, Rootsi ja Saksamaaga wõistelda, sest et seal töötatakse peaaegu liikult odawa weejõuga. Sellenähtusel peab see küsimus lahiks jääma seniajani, kui ka meie suudaks oma weejõudu suuremal määral ära kasutada. Siis aga oleks muidugi kasulikud wõlja-maale mitte paberipuid saada, waid ainult pressitud puupappi, sest et siis oleks meil, näituseks, 8000 puuda paberipuu asemel ainult 1000 puuda puupappi transpoteerida. Raieringi määramiseks tuleb aga peale selle weel palju teisi asju tähele panna.

Kõigest sellest ettetõudust on näha, et rutuliselt, üleüldiselt ja shablooniliselt otsufega siin midagi teha ei saa ja igal üksikul juhusel tuleb, kõike seda arwesse wõttes, oma peapuufelti kohaliku metsamajandusele wõilida.

Lõpuks protesteerin insinuatfiooni wastu „endiste Wene traditsioonide“ kohta. Igauhel metsaja looduseteablasel peaks ju selge olema, et looduse seadusi karistamata wõgistada ei wõi. Metsa looduse nurimise ja majanduse sisse seade juures peawad mõjuma ainult kõesolewa puufeltside kaswutingimised ja turundumised, aga mingisugustele „traditsioonidele“ siin kohta ei ole.

„Eesti Metsas“ Nr. 1°, kirjutas „Kuuse-metsa raiestitud ja nende noorenemine“ minu peale sihitud iroonia ja minu mõtete kõrval painutamisega wastu ennakst kaitsta ja selleks „Eesti Metsa“ niigi kitsast trükiruumi tarwitada, ma ei leia wõimalikust.

Tartus, 28. oktoobril 1921. a.

Gelpool toodud E. Schabati dienduste peale on W. Wallneri poolt järgmised read avaldamiseks saadetud, milledele siin jamas ruumi anname:

Dienduste puhul „Eesti Metsas“ ilmunud kirjatuhtide kohta:

Diendused „E. M.“ ilmunud minu kirjatuhtide: „Kas okas- ehk lehtpuud“ ja „Stuusemetja ralestikud ja nende noorendamine“ kohta jagunewad kahte osasse: esiteks siifulisse kriitikasse ja teiseks — autori isiklisse protesti ja diendustesse. Ulgame wiimaseft. Artiklis „Stuusemetja ralestikud ja nende noorendamine“ näeb dienduste autor enese kohta ironiat, mida ma aga kõige kindlamal toonil tagasi liiskan. Ugupeetud dienduste autori, kui tiijeda metjaaraldaja kohta, kelle mustad juukfed, selles töös walgeks on muutunud, ironiat olla ei wõi ja ma usun, et ta meie metjasid paremini saab korraldama, kui need, kes okaspuu ralestikka ajurise lehtpuu wõjade pärast lehtpuu metjaks arwasid. Pikemad seletused loen siin illelitjeks.

Mis puutub aga artiklisse „Puuseltide muutumine Eesti metjades“, siis ei saa ikkagi leppida wõrdlusega, et nagu looduses ühest poolt kalliskivi, inimene ja nifu on kallid ja kaunid, kuna teiselt poolt sawi, siga ja umbrohi on odawad ja mädad, nii ka metjas on ühest poolt kallid kuusk, mänd, tamm ja saar ja teiselt poolt odawad lepp, kask ja haab. Sarnane wõrdlus pole õige. Inimese hindamine, kui palju temale keegi asi ehk taim tarwilik ja kasulik on, loob ta wäärtuse, ja nõudmine tema järele — hinna. Loodus ise ei jaga midagi kalli ja odawa peale. Goeti ju wanasti, näituseks, palju taimi, mida nüüd kõrgelt hinnatakse ja kultuurtaimena kaswatatakse — umbrohuks, sest et inimene nende kasu ei tunnud.

Autori isiklik protesti artiklis „Kas okas- ehk lehtpuud“ leiduma märkuse wastu Wene traditsioonide kohta jääb arusaamataks, sest seal kedagi isiklikult puudutatud ei ole, waid üleüldiselt. On ju arusaadaw, et meil maksma Wene seaduse juures metjaasjanduses teatav Wene mõju maksuw on, mis endiste Wene ametnikkude juures esialgu rohkem tundus. Kuid usun, et see on mõõdamine ja meil Eesti omapäraus wälja areneb, mille kindlustuseks on praeguse metjaasjanduse kõrgemad juhid.

Mis puutub sellesse, et niihästi ilma- kui siheturul okas- ja lehtpuud mõlemad 120: 60 ehk 100: 50.

tarwilikud on, dienduste ja minu kirjatuhti wahel lahkhelid ei ole, ja minu kirjatuhti järgmised read: „meie peame oma wineeri-, mööbli-, titu- ja paberiwabrikuid, laewaehitajaid ja teisi tööstuseharusid niihästi leht- kui okastarbepuudega warustama ja peale selle suutma anda puudhoonete ehituseks ja kütteks,“ näitawad küllalt selgesti, et tarwilikud on niihästi okas- kui ka lehtpuud, nii siis ei wõi juba loomulikult juttu olla ainult ühe nendest kaswatamisest, ja wiimaste ridade osaltne eesmärk oligi, mitmel pool õhus heljutwa, kirjatuhti pealkirjas tähendatud küsimuse eitamine.

Lahkhelid aga leidub järgmises:

Dienduste autor arwab, et suurem nõudmine lehtpuude järele on ajutine ja nad sarnast suurt siisetulekut, kui okaspuu, anda ei wõi.

Suurem nõudmine lehttarbepuude järele (praegu maksetakse lehttarbepuu kantjalast kuni 51 marka franko raubteejaam, kuna sealsamas okaspuu kapp-palgid, hinnatud 30—35 marka kantjalga, ostjaid ei leia) on tingitud ikkagi sellest, et meie ilmaturu jaoks töötawad ettevõtted, nagu Lutheri wabrik, kes enne waremalt Wene maalt tooresaineid said, need tarwilikel määral kodumaa metjadest ei leia, ehk küll nimetatud wabrik waremalt 2000 töölisega töötas, aga nüüd ainult 800. Siheturu nõudmised ehitusmaterjalide järele polegi praegu just nii väga wäikesed, kui arwesse wõtta asunikkudele antawaid ehitusmaterjalisid.

Mis puutub wõrdlustabelisse, siis wõiwad ju hindamiselehtedest wõetud arwudes üleüldiselt mõned kõrwalekalduwised olla, kuid tuletan weel kord meelde, et hindamise juures pole wõetud turuhinnad, olgugi et need lehtpuu kasuks räägitwad, niijama on ka arwesse wõtmata jäetud okaspuu kulturid, nende eest hoolitsemine ja tulekahjudest tekkimad kahjud. Pealegi on harilikult wana okaspuumetsades tihedus wäiksem, kui lehtpuumetsades. Niijama pole ka ühesuguste tihedustega wõrdlused õiged, kuna wõrdluseks ikkagi oleks tarwis wõtta andmeid mitte teoreetilistest tabelitest, waid hindamiselehtedest, seda enam, et meil puht üheseltiselt metja harwem ette tuleb, iseäranis lehtpuude seas.

Küll on wõetud nüüd ratering okaspuudele mitte 120 a., waid 100 a., kuid ka lehtpuudele pole ta 60 a., waid 50 a. Ja nii on lõpuks üks kõik, kas wõrrelda

W. Wallner.

Toimetusele kirjutatakse endise Saapsalu metskonna metsaülema G. Ariva poolt:

Austatud härra toimetaja!

Palun „Cesti Metsas“ järgmistele ribadele ruumi anda:

Gerra W. Wallner'i kirjelbuses „Meie metsa jahiloomad ja linnud“ („E. M.“ nr. 10) algab nugiste pere sõnadega: „Nugis ehk kärp (Mustella martes) jne.“, kuna aga tõepoolest nugis ja kärp kats isedraalst looma on, kes küll mõlemad nugiste (Mustelinae) peresse kuuluvad, kuid siiski oma välimuse ja eluviiside poolest üksteisest palju lahku lähewad.

Edasi kirjutab autor: „Eh! küll see wäite 48 sentim. pikkune kistja jne.“, mis ka õige ei ole ja ainult tuhkrule kohane olla wõib, sest täiskaswanud nugis on — ka wäite eksemplaar — iftagi 80 sentim. pikk, nina otsast saba otsani mõõtes.

Asja selgituseks toon omalt poolt lühifese kirjelbuse, põhjendades oma andmeid jahipraktiika ja kõige uuema „Brehu'i elajate elu“ wäljaande peale, mõlema looma tüugude kohta. Palun ühtlasi asjast humwitatuid rõõwlooma pääbjaid selles asjas sõna wõtta:

Nugis (Mustella martes ehk Martes martes) on umbes 85 sentim. pikk, millest 30 sentim. saba pikkus on. Karw on tumepruun, nina, otsaesine ja põsed walgas-pruunid, kõhualune kollakaspruun ja jalad mustjaspruunid. Kaela ja kurgualust ilustab punakas kollane lapp, mis algob suunurkadest ja ulatab kurni rinnuni ja ja mille tuju enam-wähem torratu owaal ehk ümarit on, aga mitte kunagi haraline. Kõpab on üleni, ka talbade alt, karwajeb. Suwine karw on walgjam, kui talwine.

Nugise armsam elukoht on sügawad laaned laialiste noore kuuse ehk männa tihnikutega.

Kärp (Mustella foina ehk Martes foina) on vähem kui nugis; pikkus ulatab kurni 70 sentim., millest umbes üks kolmandik saba pikkus on. Karw on hallikas-pruun, mille ohakarwast ühe-tooniline walgas willkarw läbi paistab. Jalad ja saba on tumedamad, kõrwa ääred lühifeste walgete karwadega kaetud. Kõpab on niisama kui tuhkru, talbade alt paljad, kurgualust ehil walge lapp, mille alumine ots haraline on ja mille harud kurni rinna alla otsa käppade wahel ulatawad.

Kärp elutseb inimeste elukohtade läheduses: aherwartes, küünides, kottuweetud puu- ja haawirnadest, kühunikutest jne. Suurtes metsades ei ela tema üleüldse. Kui haruldast juhtumist wõib tema pesa parkides, wäikestes metsajaludes madalal asuwate puudõnsuste seest leida.

A. N. Pärnust: „Kuusemetsa noorendamine seemnelantide abil“ sell kujuk ei lähe. Põhimõtet kuitirja weergudel kaittamiseks oleks soowitam, et Teie seda praktiliste katsete ja andmete abil kaitsete. Toimetus on ifta sellel seisukohal, et kõik meie seniiste metsanoorendamise ja kasutamise wiiside põhjused mõtteline muutmine saaks soowitatud mitte kopeeritud kirjatõõde, aga objektist — metsast — enesest ammutatud andmete ja praktiliste nähtuste põhjal.

Dotame kaastõõde selle sõhis. Eh! täiendate oma eespool tähendatud kaitsetirja?

A. T. Wigalast: Loobame Teilt pikemat kirjatükki soode kuitatamise kohta metsaasjanduse alla selle läbi kultuureeritawa pinna suurendamiseks ja küteturba saarutamiseks. Saadetud ääremärkused on tänuga ära kasutatud.

A. N. Laifsaar: „Metsaülema häädab“ käes ja ilmub.

J. Põllumees: „Turbafoo“ parandatult ootab järke.

Kaanepildi joonistuste asjus.

„Cesti Metsa“ uue kaanepildi joonistuste mõistlusel jäi esimene auhind wälja andmata, sest et selle wäärilist tõõd mõistlusele ei olnud saadetud.

Teine auhind määrati h-ra L. Roberg'ile ja kolmas h-ra Ed. Uhas'ele. Peale tähtjaja tuli weel üks tõõ märgusõna „Lembit“ all sõisse, mis aga mõistlusest osa ei saanud wõtta ja omanikule tagasi antakse. 1922. a. hakkab „E. M.“ uue kaaneilustusega ilmuma.

R e s t j u h a t u s.

Wäljaandja: Cesti metsateenijate kutseühjus.

Wastutaw toimetaja: Chr. Seilop.
Tegew toimetaja: A. Nehe.

Sisu juhataja.

(Numbrid näitavad lehekülgi.)

Metsaasjandus.

Endiste värestikkude ja lagendikkude metjastamine. E. Schabaf.	9.
Cestifeelsete taimenimedede korjamisest.	81.
Pillised õõkülmad ja metjapuuseltide kasvupiirkonnad. Satja teelest N. Nege.	98, 113, 145, 161, 177.
Sias matjab istutada Siberi osaslehte. W. Wallner.	113.
Kuusemetja värestikkud ja nende noorendamine. W. Wallner.	147.
Metja elu. Metsnik Mats.	6.
Meie metja haruldus. W. Wallner.	11.
Metja kajutus väljaspool pearaiet. E. Schabaf.	17, 33.
Metja taimaeadade rannutamise. N. Nutsmann.	49.
Metjamehe päevanured. N. Michellis.	53.
Metjajalud ja kultuurid maareformi teostamise ohvritena. W. Wallner.	101.
Metja majapidamise nõuded. Fr. Kangro.	129.
Metjateaduslike õpetuste sihtjoontest Cestis. E. Westnerinen.	102.
Puuseltide muutumine Cesti metjades. E. Schabaf.	114.
Kemmelgas. Jakob Põlumees.	100.
Sanglepp. H. Schults.	86.
Sequoia. K. Nun.	54.
Taxus baccata. N. Nutsmann.	19.
Taxus baccata. K. Nun.	54.
Tamertigi ajaloolised mälestusmärgid. N. Michellis.	65.
Tamm Cestis. N. Raekson.	179.
Võõramaa puude ajetamisest meie metjadesse. N. Raekson.	131.

Metsatööstus.

Nagude ärakasutamise. H. Schults.	117.
Saavapunktauba tulevikulootused.	134.
Kändude juurimine vedela õhuga. N. Nege.	20, 36.
Kändas puud jaagida. E. Westnerinen.	55.
Kändude kajutamine kütteaineks. W. Jägermann.	66.
Metjakultuuri tööde eelarvete kokkujadmisest. K. Nun.	149.
Meie puutauba madala hinna põhjused.	164.
Metis ja metjatööstused. G. Strud.	185.
Metjakultuurid ja noorsugu. E. Westnerinen.	182.
Metjamaterjaalide väljajadmisest.	183.
Olaspuu seemnete korjamine. N. Wälja.	119.
Puuturu seisuford väljamaal. K. L.	11.
Seisaf meie puuturul. M. Rignit.	87.
Seisuford väljamaa puuturul.	133.
Sequoia gigantea. Metsnik Piiblane.	166.
Turbajoo hindamisest. A. Pult.	150.

Uus puumasie wormel. N. Nutsmann.	12.
Wäljaveo toll metjajaduste pealt. K. Roof.	102.

Jahiasjandus.

En metjas. W. Wallner.	40.
Dall külaline. N. Lipp.	122, 136.
Jahiaasta Inglismaal. G. Waldmann.	12.
Jahikalender.	13.
Jahijaduse kawast. W. W—?	58.
Jahiloomade ja lindude kaitset. Wälja.	104.
Kodudel wiiril lindude täistoppimine. Joh. Lohuuru.	152, 167, 188.
Päbimaatamisel olem jahijaduse kawa.	22, 39.
Metjaloomade häwinemine. J. Pipar.	42.
Meie metja jahiloomad ja linnud. W. Wallner.	67, 88, 103, 120, 135, 166, 187.
Üks ootamata hundijah. N. Lipp.	184.

Mitmesugused teated ja kroonika.

Endise wormiriide teadmine teelatud.	107.
E. M. K. osakondade aruanded.	156, 170, 189.
Hääded kohtade pealt.	140.
Kas puiestit ehk puiesfond. N. Raekson.	171.
Lehtpuu väljaveo küsimus Latwijas.	28.
Raemaehitus ja mets.	125.
Metjade walitsemise arenemine. Chr. Veisop.	14, 24, 89.
Marja- ja seemekorjamisest riigimetsades.	28.
Metjaametnikkude seisufordast. J. P.	42, 105.
Metjade Peawalitus ja temale alluvad metjakonnad.	69.
Metja kõrvalainete kajutamine.	91.
Metjatööstus Narwas.	125.
Mitu jelti kasti meil leidub. K. Nun.	135.
Puuturu ülevaade.	47.
Pink teodoliidiks. K. Puhvel.	92.
Raud-liiwakivi. W. Tiismann.	124.
Standardi tabel.	48.
Suwel kajed — talwel kuused. Wälja.	91.
Siit sealt.	170, 190.
Toimetuse poolt.	16.
Teated seemnejaagi üle Saksimaa metjades.	58.
Trükiwead standardi tabelis.	59.
Taxus baccata. W. Tiismann.	124.
Tartu metjaasjanduse kirjused. D. Daniel.	137.
Teenistust tööta metjatööstistele.	140.
Teine ülemaaline metjateenijate kongress.	154, 168.
Wäljawõtted I. ülemaalse metjateenijate kongressi otjustest.	124.
Üleriikline metjateenijate kongress.	107.

Poolametlikud teated.

Metjade Peawalituse ringkirjad.

Arstirohtude korjamisest riigimetsades.	96.
Ujunikkude metjakõlg.	107.

Ametnikkude eratõde ja küttepuude kohta.	109.	Määrus planeeritud kohtadelt metsamüügi kohta.	28.
Ajnikkudele metsa wabaksandmise kohta.	142.	Määrus hoonete ehitusmaterjaali müügi kohta.	28.
Ajnikkudele ehitusmaterjali andmise kohta.	172.	Määrus metsamaterjaalide wäljaweo kohta.	29.
Arsti tunnistus ametisse kinnitamisel.	191.	Määrus warustuse eest taju maksimise kohta.	30, 44.
Erakõlute segamise kohta walitsuse korraldustes.	47.	Määrus teede korraspidamise kohta.	43.
Erakõlutele omanikkudele metsa wabaksandmise kohta.	156.	Määrus lasteriistade pidamise kohta.	44.
Heinamaade laastamise kohta.	125.	Määrus rullki hinna kohta.	44.
Jahipiletite wäljaandmise kohta.	2, 62.	Maareformi teostamise määruste täiend.	141.
Kütetöökirjade juurweo lohusõtest.	4.	Dijekoh. Maksude Peawal. juletus.	2.
Kirjutuse regulatiiv puude kohta.	31.	Dmawalitsuse ettewõtetele metsa müümiseft.	28.
Kanjamise kohta riigimetsades.	62.	Putukate tekkimise asjus.	44.
Karja- ja heinamaa metstade wabaksandmise kohta.	63.	Riigikontrolli ringkiri korterite asjus.	44.
Kultuuritõde kohta.	63.	Seadus riigiametn. palade asjus.	29.
Kõndude loormise kohta waiestikkudel.	80.	Seadus ametist wabastamise kohta.	29.
Korraspidamise kohta.	108.	Soomaade kajatamise kohta.	142.
Kahjutaju asjus metstade põlemise eest.	142.	Tehnikalistest juhtnõududest planeerimisel.	60.
Kõnustite kohta riigimetsades.	96.	Wabrikutele metsamüügi kohta.	2.
Kõnustite ja tahujate kohta.	142.	Wäljaweo tollimaksude kohta.	142.
Kõnustite ja metstade wabaksandmise kohta.	2.	Wäljawõte maaseaduseft.	1.
Materjaalide wäljaweo korralduse kohta.	3.	Wäljawõte määrustest maareformi teostamises.	1.
Metsaoperatsiooni tähtsaja pikenduse kohta.	78.	Wäljawõte määrustest õstu-müügi lepingute kohta.	2.
Muudatused metstadele lepingutes.	96.	Riigialaj. 16, 32, 38, 64, 80, 96, 112, 128, 144, 160,	
Metsa töötuse kohta peale 1. maid.	96.	176, 193.	
Metsapõlemiste kohta.	108.	Silbib.	
Metsaametnikkude lohusõteste kohta.	190.	Agarasti tööl.	182.
Metsamüügi hindade alandamise kohta.	191.	Boyscoutid metstadele töökohal.	182.
Obroti ja heinamaa tähtsaja kohta.	30.	Blokaagimiste lawad.	57.
Dmawalitsusele waietud puude hindamise kohta.	126.	Estmene metstadele kongress.	26.
Operatsiooni tähtsaja pikendamise kohta.	172.	Hundid jaaki ajamas.	120.
Pangariistidega maksimise kohta.	3.	Hundi piiramise plaan.	185.
Pealõuna-õnne kohta.	107.	Ilus tee õpemetstade.	163.
Paemurrude, turbarabade jne. rendile andm. kohta.	157.	Istutatud tamme mets.	164.
Rahapõlemiste kohta.	46.	Jänesed lapsi põllul.	103.
Rahumise eeskawade kohta.	78.	Jahijaad.	186.
Sildade materjaali kohta.	125.	Jahimehed tapetud hundiga.	187.
Saemestite kohta.	157.	Karu.	135.
Tempelmaksu tariifi kohta.	61.	Kase lehed.	139.
Talvi järkudele jätuse kohta.	63.	Kõik wäljed wõidetaks.	183.
Tikuraadiks kõlbliku puu kohta.	125.	Kooliõpilased istutama.	183.
Turbalõike kohta.	157.	Lõhkaagimise lawad.	56.
Wäljaweo lubade kohta. kütetöökirjadele.	3.	Metsatõed.	88.
Waate- ja signaalitornide kohta.	4.	Metsatõie jarmude kujud.	89.
Warustuse hinna wähe kohta.	107.	Määr.	152.
Warustuseks jaotatud riide kohta.	126.	Nugis.	151.
Wär ametnikkude eluruumide eest.	107.	Nirk.	188.
Metstade Peawalitsuse ülema päewakirj. 4, 31, 45,		Põder.	68.
76, 98, 109, 126, 143, 157, 172, 191.		Puhkaeg.	183.
		Rebane.	121.
		Saarmas.	167.
Seadused, määrused ja W. Walitsuse otsused.		Teine ülem. metstadele kongress.	154.
Elulõikude maksu tõstmise asjus.	30.	Tartu ülikool.	163.
Kalapüügi korraldamise määrused.	59.	Tamme piirkonnad.	180.
Koolidele metsamüümise kohta.	28.	Tuhtur.	188.
		Õpemetstade jahilois.	163.

SUUR POLIITILINE, MAJANDUSLIK
JA KIRJANDUSLIK AJALEHT

„TULEWIK”

ILMUB KAKS KORDA NÄDALAS,
TALLINN AS.

„TULEWIKU“ eesmärk on tõsta Eesti tööliiskonna klassi teadwust, kaitsta wabarilgi demokraatlis korda ja wõidelda töötawa rahwa majandusliku järje ning poliitiliste õiguste eest

„TULEWIKU“ sisu on waba kapitaali huwimõjust; tema juhtkirjad erapooletud, asjalikud, alati wärsked; tema kaastööliseks Eesti paremad poliitikategelased, teadusemehed ja kirjanikud, mispärast lehe artiklid alati põhjalikud, tuumakad ja tooniandwad.

„TULEWIKUL“ on hulk kaastöölisi, nil kodu kui wäljamaal. Lehe sisu alati wärske ja ülewaatlik. Sõnumid ning päewasündmused pealinnast ja prowintsi. Lehte pääsewad ainult kontrolleeritud õiged teated.

„TULEWIKU“ ümber on koondunud Eesti paremad ja wanemad ilukirjanikud; tema artiklid ja joonealused alati huwitawad, wärsked ja kirjandusliselt laitmatad.

„TULEWIKUS“ leiawad iseäralikku tähelepanu kõik töölisesse puutuwad küsimused. Ülewaated tööstusest, tööliste elust ja ametiühisuslikust liikumisest.

„TULEWIKKU“ loewad kõik need, kes usuwad inimkonna loowatesse wõimetesse, kes näewad elu mõtet järjestkestwas, peatumatus progressis, kellel jätkub jõudu ja tahtmist püüdmiseks parema tulewiku ja sotsiaalse õigluse poole, kes taotlewad töölisklassile täielikku enesemääramist ning kuulutawad sotsialismi wõitu.

„TULEWIKKU“ võib tellida igast kuupäewast alates kuu wiimase päewaga lõpetades. Tellimisi wõtawad vastu kõik wabarilgi postkontorid. Tellimise hind 30 marka, wäljamaale — 45 marka kuus.

„TULEWIKUS“ kuulutamise on kõige kasulik, sest teda loewad laialdasemad rahwakihid.

Metsade Peawalitsus teatab, et allpool nimetatud
metskondades käesolewal hooajal ärapeetud
metsaoksjonitel müümata jäänud metsatükid
saavad

20% hinnaalandusega enampakkumise teel ära müüdüd:

1) 19. detsembril s. a. Kaarli wallamajas, Õisu metskonnast 4,12 tiinu, 28 tükis, hinnatud 280.970 marka.

2) 21. detsembril s. a. Wiljandi wallamajas, Aimla metskonnast 23.63 tiinu, 39 tükis, hinnatud 1.448.050 marka.

3) 21. detsembril s. a. Jõgewa wallamajas, Jõgewa metskonnast 5,51 tiinu, 9 tükis, hinnatud 197.257 marka.

4) 20. detsembril s. a. Tapa alewis, Pikk uul. nr. 17, Jäneda metskonnast 4,91 tiinu, 5 tükis, hinnatud 285,550 mk.

5) 20. detsembril s. a. Tapa alewis, Pikk uul. nr. 17, Rawa metskonnast 13,84 tiinu, 22 tükis, hinnatud 514,240 mk.

6) 20. detsembril s. a. Tapa alewis, Pikk uul. nr. 17, Koeru metskonnast 10,98 tiinu, 17 tükis, hinnatud 400.828 mk.

7) 21. detsembril s. a. Mõniste wallamajas, Antsla metskonnast 38,48 tiinu, 140 tükis, hinnatud 1.706.345 mk.

8) 22. detsembril s. a. Räpina wallamajas, Räpina metskonnast 28,81 tiinu, 38 tükis, hinnatud 1.828.736 marka.

9) 23. detsembril s. a. Krootuse wallamajas, Erastvere metskonnast 9,25 tiinu, 19 tükis, hinnatud 576.060 marka.

10) 29. detsembril s. a. Rakweres, Rakwere wallamajas, Püssi metskonnast 168,98 tiinu, 59 tükis, hinnatud 2.375.815 marka.

11) 29. detsembril s. a. Rakweres, Rakwere wallamajas, Roela metskonnast 56,55 tiinu, 37 tükis, hinnatud 1.775.450 marka.

Ligemaid teateid müügile tulewate tükide kohta annavad kohalikud metsaülemad. Ostutingimisi võib ka näha saada Metsade Peawalitsuses, Tallinnas, Toomkiriku pl. nr. 3.

Metsade Peawalitsus.

O. E. HERODES ja P. M. PRICK

Ehitusmaterjaalide ja kütteainete ladu TALLINNAS,
:: Wiljandi tän. 9, kõnetraat 863. ::

Ostab igal ajal:

Metsa ja igasugust metsa- ja ehitusmaterjaali.

Müüb ladust:

Palka, talasid, okas- ja lehtpuu laudu, telliskiwa, tulekindlaid
kiwa (Schamott), lupja, tsementi, tsement kaewu- ja weetorusid,
:: :: põletispuid ja igasugust ehitusmaterjaali. :: ::

Oma saeweski ja hõweldamisewabrik.

Igasuguseid palka wõetakse wastu laudadeks ja plankideks
lõikamiseks, kantimiseks ja hõweldamiseks. — Karniiside ja
pildiraami liistude valmistamine. Kõik tööd tehakse korra-
likult, ruttu ja ajakohaste hindadega.

Joh. W. Abrelthali,

raamatu- ja neediäri TALLINNAS,
W. Posti t. 7.

Kas Teie ei tea,

et Tallinnas, Wana Posti t. 7, asub

täielik laenuraamatukogu

Eesti,

Wene,

Saksa ja

Inglise kirjandusega,

kus igaüks leiab oma huwide kohase raamatu.

Ainult üks käik **Joh. W. Abrelthal'i laenuraamatukogusse,**

Wana Posti t. 7, sissekäik hoowist, kus Teie tutwunete kataloogidega, teeb Teile selgeks, et Teil õigus on sinna käia, lillati, et seal raamatuid igal ajal võimalik on ümber wahetada.

Sealsamas ostetakse ja müüakse raamatuid igalt kultuurelu alalt Eesti, Wene, Saksa, Inglise- ja Prantsuse keeles suures walikus. **Suuresti alandatud hinnad.**

Kasepakke

ostab Aktsia-selts

A. M. LUTHER,

TALLINNAS,

---

ka väiksemates partiides, franko laia- ja kitsarööpalise raudtee jaam. — Pikkus 16 $\frac{1}{2}$ ja 24 jalga, jämedus 8 tollist ülespoole terwed, sirged ehk vähese ühepoolse kõwerusega. Oksad ainult terwed ja mitte üle 2 tolli lubatud. Punane kõwa süda lubatud pakkude juures kunni 10 tollini — 3 tolli läbtmööduga, pakkude juures üle 10 tolli — 4-tolline.

Järelepärimistega pöörata aktsia-selts A. M. LUTHER'i kontori, Tallinnas, Suur Pärnu maantee 27, ehk järgmiste esitajate poole:

K. Wahl, Lauri, üle Käru,

Fr. v. Veh, Pärnu, Kuninga t. 1,

A. Dietenberg, Wõru waksal,
Waglaraua maja,

O. Lemm, Tartu, Weski t. 51, k. 4.